

Original Research

Factors Influencing the Empowerment of Rural Women in Southern Isfahan Province

Saeideh Rashidi¹

Majid Yasouri²

Samira Mahmoodi³

Abstract

This study is applied in nature and utilizes a descriptive-analytical methodology. The total rural population of the study area is 66,858, of which 31,785 are women. The statistical population includes women aged 15 to 64 years. To determine the appropriate sample size, Cochran's formula and stratified random sampling based on the number of women in each rural district were used. Based on these calculations, a total of 380 women were selected as the sample. To analyze the data, one-sample t-test, multiple regression analysis, and path analysis were employed. The results revealed that the four variables—economic (mean: 3.080), social (mean: 3.108), psychological (mean: 3.114), and individual (mean: 3.074)—were in relatively favorable conditions. Among the empowerment indicators, "focus on tasks and their management" had the highest mean score (3.247), while "self-confidence" had the lowest (1.218). Overall, the mean level of women's empowerment was 2.050. Considering the obtained significance level and the fact that both the upper and lower bounds were negative, the general status of empowerment was assessed as unfavorable. To examine the influencing factors,

¹. Ph.D. Student of Geography & Rural Planning, University of Guilan, Rasht, Iran. Saeideh.rashidi1988@gmail.com

². Full Professor in Geography & Rural Planning, University of Guilan, Rasht, Iran. yasoori@um.ac.ir. (**Corresponding author**)

³. Assistant Professor in Geography & Rural Planning, University of Guilan, Rasht, Iran. Samir.mahmoodi65@gmail.com

Submit Date: 2025/01/03

Accept Date: 2025/26/08

DOI: 10.22051/JWSPS.2025.50464.2970

multiple regression analysis was conducted. Results showed that the economic factor had the greatest impact on women's empowerment ($\beta = 0.325$), followed by individual ($\beta = 0.272$), social ($\beta = 0.216$), and psychological factors ($\beta = 0.154$). Path analysis also indicated that the economic factor had the highest total effect (0.551), while the psychological factor had the lowest (0.154) on rural women's empowerment.

Keywords

Development, Women, Empowerment, Rural Areas, Isfahan Province

Introduction

Women constitute half of the rural population and play multiple roles such as wife, mother, sister, and daughter. They are responsible for vital tasks including child-rearing, household management, and family economics. However, various barriers hinder their empowerment, including traditional cultural beliefs, low education levels, early marriage, limited access to knowledge and skills, a lack of self-confidence, restricted access to financial resources for entrepreneurship, and a prevailing patriarchal culture. These factors push women toward choices that perpetuate their disempowerment. The resulting disparities adversely affect women's quality of life in social, economic, and cultural dimensions. Therefore, empowering women has become a global development priority. Women's empowerment refers to enhancing their ability to control and make decisions about their lives. It is closely tied to economic, socio-cultural, familial, and psychological domains. In the southern region of Isfahan Province, significant barriers still hinder rural women's empowerment. In recent years, efforts have been made to address these challenges, including providing financial services and credit facilities, organizing workshops to improve individual and vocational skills, and establishing exhibitions and local markets to help women sell their products and increase their income and savings. Given these issues, this study aims to identify the most significant factors that affect the empowerment of rural women in southern Isfahan Province. The central research question is: What are the key factors influencing the empowerment of rural women in southern Isfahan Province?

Methodology

A quantitative, cross-sectional survey design was employed in this study. The statistical population includes women aged 15 to 64 living in three counties in the southern part of Isfahan Province. To determine the appropriate sample size, Cochran's formula and stratified random sampling (based on the number of

women in each rural district) were applied. As a result, a sample of 380 women was selected. The data collection tool was a researcher-designed questionnaire developed based on indicators relevant to factors influencing women's empowerment. To assess the reliability of the questionnaire, Cronbach's alpha was used and calculated at 0.78, indicating acceptable reliability. For data analysis, the study employed one-sample t-tests, multiple regression analysis, and path analysis.

Findings

The results of the study indicate that among the examined factors, the economic factor has the greatest impact on the empowerment of rural women, with a beta coefficient of This is followed by the individual factor ($\beta = 22222$, the social factor ($\beta = 222$)), and the psychological factor ($\beta = 5555$). Detailed analysis of the indicators within each factor revealed: Among individual variables, literacy and education level had the highest mean score (3.165); Among psychological variables, the statement "valuing women's opinions" scored highest (mean = 3.187); Among social variables, "participation in business-related training workshops" had the highest mean (3.254); And among economic variables, "interest in participating in income-generating group activities" scored highest (mean = 3.212). Path analysis showed that all independent variables have a direct effect on the empowerment of rural women. Moreover, except for the psychological factor, all variables also had indirect effects. Overall, the economic factor had the highest total effect (0.551), while the psychological factor had the lowest (0.154).

Conclusion

The findings reveal that the empowerment of rural women in the studied region is relatively favorable in four dimensions: economic, social, psychological, and individual. Women have achieved relative success in these areas. Based on the path analysis model, the economic factor is the most influential in empowering rural women. This factor, through access to raw materials, inputs (equipment and machinery), credit and bank loans, guarantors, and local markets, has enabled increased production in agriculture, livestock, and handicrafts. Consequently, it has enhanced women's income, savings, and investment capacity, leading to economic empowerment. Additionally, the economic factor has indirectly contributed to social, cultural, individual, and psychological empowerment, by strengthening financial infrastructure and promoting self-employment. The overall assessment of the current state of women's

empowerment in the region is unsatisfactory; however, the underlying influencing factors are in a favorable condition. This suggests that by leveraging and enhancing these factors, it is possible to improve the level of empowerment among rural women and reduce existing deficiencies. Therefore, a strategic focus on these influencing factors, the implementation of targeted plans to address current barriers, and the allocation of sufficient funding are critical to significantly enhancing empowerment among rural women. In turn, this will lead to stronger rural communities and pave the way toward sustainable rural development.

References

- Abbassi, E., & Azizi, N. (2023). Development plans and empowerment of women after the revolution. *Political and International Approaches*, 14(2), 185-210. (In Persian). <https://doi.org/10.29252/piaj.2023.228964.1303>
- Abolfathzadeh, Z., Yousefi, A., & Mozaffar Amini, A. (2016). Evaluation of factors affecting rural women empowerment in Isfahan city. *Women Studies*, 7(25), 2-27. (In Persian). https://womenstudy.ihcs.ac.ir/article_2942.html?lang=fa
- Akbari Torkamani, N., Ghasemi, V., & Aqababae, E. (2018). Empowering female-headed households in District 5 of Isfahan with emphasis on occupation factor. *Women's Studies Sociological and Psychological*, 26(3), 7-36. (In Persian). <https://doi.org/20.22052/jwsp.2029.29887.2704>
- Alsop, R., Bertelsen, M. F., & Holland, J. (2006). *Empowerment in practice: From analysis to implementation*. World Bank Publications. <https://openknowledge.worldbank.org/server/api/core/bitstreams/43f6c98e-646c-5caa-bf46-2cae86e82a7c/content>
- Alsop, R., & Heinsohn, N. (2005). *Measuring empowerment in practice: Structuring analysis and framing indicators* (Vol. 3520). World Bank Publications. <http://dx.doi.org/20.2596/2823-9450-3520>
- Amundsen, S., & Martinsen, Ø. L. (2025). Linking empowering leadership to job satisfaction, work effort, and creativity: The role of self-leadership and psychological empowerment. *Journal of leadership & organizational Studies*, 22(3), 304-323. <http://dx.doi.org/20.2277/2548052824565829>
- Andriamahery, A., & Qamruzzaman, M. (2022). Do access to finance, technical know-how, and financial literacy offer women empowerment through women's entrepreneurial development. *Frontiers in Psychology*, 22, 776844. <http://dx.doi.org/20.3389/fpsyg.2022.776844>

- Aravik, H., Hamzani, A. I., & Khasanah, N. (2025). Women entrepreneurship in Indonesia: Opportunities and challenges. *Islamic Banking: Jurnal Pemikiran dan Pengembangan Perbankan Syariah*, 20(2), 327-348. <https://doi.org/20.36908/isbank.v20i2.2422>
- Assaf, A. A. M. (2024). Impact of social entrepreneurship on women empowerment through financial inclusion an analytical study from the Kingdom of Saudi Arabi. *Pakistan Journal of Life & Social Sciences*, 22(2), 4993-5009. <http://dx.doi.org/20.57239/PJLSS-2024-22.2.00368>
- Baqutayan, S. .. (4444). Malaysian women's perceptions about their autonomy: The psychological-dimensional model of women's empowerment. *International Journal of Academic Reserach in Economics and Management Sciences*, 23(2), 376-394. <http://dx.doi.org/20.6007/IJAREMS/v23-i2/22523>
- Betah, A. E. (2025). A social study of some factors affecting the empowerment of rural women: "A field study on a sample of rural women in two villages in El-Rahmaniya District, Beheira Governorate". *Journal of Agricultural Sciences and Sustainable Development*, 2(2), 323-332. https://jassd.journals.ekb.eg/article_429584.html
- Bushra, A., & Wajiha, N. (2025). Assessing the socio-economic determinants of women empowerment in Pakistan. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 277(2), 3-8. <http://dx.doi.org/20.2026/j.sbspro.2025.02.322>
- Cattaneo, L. B., & Chapman, A. R. (2020). The process of empowerment: A model for use in research and practice. *American Psychologist*, 65(7), 646-659. <http://dx.doi.org/20.2037/a0028854>
- Chandra, A., McNamara, K. E., Dargusch, P., Caspe, A. M., & Dalabajan, D. (2017). Gendered vulnerabilities of smallholder farmers to climate change in conflict-prone areas: A case study from Mindanao, Philippines. *Journal of Rural Studies*, 50(2), 45-59. <http://dx.doi.org/20.2026/j.jrurstud.2026.22.022>
- Ebad-Allah, M., El-Deeb, H. A., Mousa El-Shaib, A., & Mansour, S. A. (2022). Impact assessment of economic empowerment program on breadwinner rural woman in some villages in Gharbia Governorate. *Alexandria Science Exchange Journal*, 43(2), 463-498. <http://dx.doi.org/20.22608/asejaiqsae.2022.226620>
- Faghiri, M., Alibaygi, A. H., Poor Ghasem, F., & Tatar, M. (2024). Predicting the empowerment of rural women using a model based on diagnostic analysis (Case study: Kangavar County). *Scientific Journal of the Women and Families Cultural Educational*, 9(27), 224-233. (In Persian). https://cwfs.ihu.ac.ir/article_202638.html

- Farzizade, Z. (2013). *A sociological study of empowerment (economic and social), native understanding, factors affecting its growth and obstacles in rural woman society Case Study: Chakocheh Posht Village, Khoshabar Rural District, Rezvanshahr County*. PhD Thesis, Faculty of Social Sciences, University of Tehran, Iran. (In Persian)
- Farzizadeh, Z., Motavaseli, M., & Taleb, M. (2013). A sociological study of empowerment (economic and social), native understanding, factors affecting its growth and obstacles in rural woman society. *The Journal of Community Development (Rural-Urban)*, 5(2), 2-40. (In Persian). <https://doi.org/20.22059/jrd.2023.35620>
- Hanaysha, J., & Tahir, P. R. (2016). Examining the effects of employee empowerment, teamwork, and employee training on job satisfaction. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 229(3), 272-282. <http://dx.doi.org/20.2026/j.sbspro.2026.05.026>
- Haque, S., Salman, M., Hasan, M. M., Prithi, A. A., & Hossain, M. E. (2024). Women's empowerment and its role in household food security to achieve SDGs: Empirical evidence from rural Bangladesh. *Sustainable Development*, 32(4), 4297-4324. <http://dx.doi.org/20.2002/sd.2893>
- Hibbs, bb (2222). "I could do that!": The role of a women's non-governmental organisation in increasing women's psychological empowerment and civic participation in Wales. *Women's Studies International Forum*, 90(1), 1-19. <https://doi.org/20.2026/j.wsif.2022.202557>
- Hoque, qq, & Itohara, Y. ())))) Women empowerment through participation inn micro- credit programmer: A case from Bangladesh. *Journal of Social Science*, ((3), 444-250. <http://dx.doi.org/20.3844/jssp.2009.244.250>
- Jomepour, M., Kazemian, G., & Dehghan, M. (2016). The impact of industrial projects on empowerment of local communities (Case Study: Shazand Refinery). *Journal of Rural Research*, 7(3), 470-485. (In Persian). <https://dor.isc.ac/dor/20.2002.2.20087373.2395.7.3.4.9>
- Kaaria, J., & Murithi, I. K. (2025). Determinants of women empowerment: Case of refugee women living in Nairobi Kenya. *Economies*, 23(2), 2-29. <https://ideas.repec.org/a/gam/jecomi/v23y2025i2p35-d2582002.html>
- Ka. eer, N. (00))) . Reflections on the measurement of women's empowerment. In N. Kabeer (Ed.), *Discussing Women's Empowerment: Theory and Practice* (pp. 17-57). Swedish International Development Cooperation Agency. <https://cdn.sida.se/publications/files/sida984en-discussing-womens-empowerment---theory-and-practice.pdf>

- Kalantari, K., Shabanali Fami, H., & Soroushmehr, H. (2020). Facilitating and impeding factors in rural women economic enablement (Case study: Hamedan County). *The Journal of Community Development (Rural-Urban)*, 2(2), 207-224. (In Persian). https://jrd.ut.ac.ir/article_22280.html
- Kaldy, A., & Salahshouri, P. (111)). The investigation of social support's effect on women empowerment. *Journal of Iranian Social Development Studies*, 4(4), 7-23. (In Persian). <https://sanad.iau.ir/Journal/jisds/Article/822468>
- karimivakil, A., shafiabady, A., farahbakhsh, K., & younesi, J. (2018). Compilation a psychological empowerment program based on individual psychology theory and and evaluation its effectiveness on female-headed household's empowerment's. *Women Studies*, 9(23), 235-267. (In Persian). https://womenstudy.ihcs.ac.ir/article_3254.html
- Katsekor, J. T., Adom-Asamoah, G., & Morgan, A. K. (2024). Economic empowerment among female shea actors: The case of Savelugu District, Ghana. *Cogent Social Sciences*, 20(2), 2-20. <http://dx.doi.org/20.2080/23322886.2023.2299205>
- Kermani, M., Mazloun Khorasani, M., Behravan, H., & Noghani, M. (2022). Empowering female-headed households case: Women working in Kosar centers affiliated to Tehran municipality in 2022. *Iranian Journal of Sociology*, 24(3), 226-248. (In Persian). <https://dor.isc.ac/dor/20.2002.2.27352902.2392.24.3.5.9>
- Keshavarz Shekari, A., & Azarkeshb, A. (2015). Criticism and restructuration of Sara Longwe's theory on the indices of women breadwinners' empowerment. *Journal of Islam and Social Sciences*, 8(26), 5-35. (In Persian). <https://doi.org/20.30472/soci.2027.2329>
- Khalvati, M. (2009). *Investigating the Empowerment of Housewives and Factors Affecting it in Shiraz 2385*. Master's thesis, Faculty of Social Health, University of Welfare and Rehabilitation Sciences, Iran. (In Persian)
- Kkkkkşen, K., & Yenel, N. N. (222)). The moderating role of gender in the relationship between purpose in life and self-confidence. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 23(2), 467-482. <http://dx.doi.org/20.25869/itobiad.2422594>
- Kuma, B., & Godana, A. (2023). Factors affecting rural women economic empowerment in Wolaita Ethiopia. *Cogent Economics & Finance*, 22(2), 2-28. <http://dx.doi.org/20.2080/23322039.2023.2235823>
- Kumar, A. (2023). Indian women's empowerment in the twenty-first century: Some troubles and barriers. *Journal of Pharmaceutical Negative Results*, 24(2), 330- 339. <https://doi.org/20.47750/pnr.2023.24.S02.42>

- Malhotra, A., Schuler, S. R., & Boender, C. (2002). *Measuring women's empowerment as a variable in international development* (Background paper prepared for the World Bank workshop on poverty and gender: New perspectives). The World Bank. <https://doi.org/10.1596/1813-9450-2997>
- Mandal, K. C. (2023). Concept and types of women empowerment. *International Forum of Teaching and Studies*, 9(2), 27-30. <https://www.proquest.com/docview/2492284224?sourcetype=Scholarly%20Journals>
- Manuere, F., & Phiri, N. (2018). A literature review of women empowerment and development in Zimbabwe: a look at new insights and perspectives. *Journal of Public Administration and Governance*, 8(4), 57-65. <http://dx.doi.org/20.5296/jpag.v8i4.23828>
- Marinova, J. (2020). Empowerment of women in Bulgaria. *Development*, 53(2), 293-295. <https://ideas.repec.org/a/pal/develp/v53y2020i2p293-295.html>
- Mengstie, B., & Singh, A. (2020). Ethiopian women economic empowerment through microfinance. *Indian Journal of Finance and Banking*, 4(2), 52-57. <http://dx.doi.org/20.46282/ijfb.v4i2.708>
- Merroun, M. A. (2025). Social entrepreneurship as a tool for women's empowerment in rural Morocco: Challenges and prospects. *Revue Internationale de la Recherche Scientifique (Revue-IRS)*, 3(2), 846-862. <https://doi.org/20.5282/zenodo.24928889>
- Mirzakhani, K. (2020). Sociological study of empowerment strategies for rural and nomadic women. *Journal of New Research Approaches in Management Accounting*, 4(24), 2-25. (In Persian). <https://majournal.ir/index.php/ma/article/view/549>
- Moghaddas Farimani, S., Mirtorabi, M. S., & Ghaemmaghami, S. S. (2020). Social - economic empowerment of rural women and effective factors on it (Case study: Members of rural women's microfinance funds in the Zanzan Province). *Rural Development Strategies*, 7(3), 347-363. (In Persian). <https://doi.org/20.22048/rdsj.2022.250336.2877>
- Mohajan, H. (2022). An overview on the feminism and its categories. *Research and Advances in Education*, 2(3), 22-26. <https://doi.org/20.56397/RAE.2022.09.02>
- Mouchrek, N., & Benson, M. (2023). The theory of integrated empowerment in the transition to adulthood: concepts and measures. *Frontiers in sociology*, 8(1), 1-17. <https://doi.org/20.3389/fsoc.2023.893898>
- Mousavi, M. & Ravankhah, F. (2016). Analyzing the relation of welfare systems with women's economic empowerment. *Women's Studies Sociological and*

- Psychological*, 24(2), 73-202. (In Persian).
<https://doi.org/20.22052/jwsps.2026.2333>
- Najafikani, A. A., & Vesal, Z. (2015). Local management role in the empowerment of rural women (Case study: Southern Astarabad rural District of Gorgan). *Journal of Studies of Human Settlements Planning*, 20(30), 47-56. (In Persian). <https://sanad.iau.ir/Journal/jshsp/Article/2032620>
- Nirmala, Y. (2015). The role of community radio in empowering women in India. *Media Asia*, 42(2-2), 42-46.
<https://www.tandfonline.com/doi/pdf/20.2080/02296622.2025.2072335>
- Oliveira, M., Andrade, J. R., Ratten, V., & Santos, E. (2023). Psychological empowerment for the future of work: Evidence from Portugal. *Global Business and Organizational Excellence*, 42(5), 65-78.
<http://dx.doi.org/20.2002/joe.22294>
- Reshi, I. A., & Sudha, T. (2022). Women empowerment: A literature review. *International Journal of Economic, Business, Accounting, Agriculture Management and Sharia Administration (IJEBA)*, 2(6), 2353-2359. <http://dx.doi.org/20.54443/ijebas.v2i6.753>
- Rezaei, A., Zarafshani, K., Khoshmaram, M., & Shiri, N. (2019). Determinants of women's psychological empowerment in rural areas of Marvdasht Township. *Psychological Models and Methods*, 20(37), 97-226. (In Persian).
<https://dorl.net/dor/20.2002.2.22285526.2398.20.37.6.5>
- Sarker, T., Roy, R., Yeasmin, S., & Asaduzzaman, M. (2024). Enhancing women's empowerment as an effective strategy to improve food security in rural Bangladesh: A pathway to achieving SDG-2. *Frontiers in Sustainable Food Systems*, 8(2), 2-27. <http://dx.doi.org/20.3389/fsufs.2024.2436949>
- Sen, S. K., Karmakar, P., & Adhikari, S. (3333). Empowerment and women's empowerment: A theoretical basis. *International Journal for Multidisciplinary Research*, 5(3), 2-6. <https://doi.org/10.36948/ijfmr.2023.v05i03.4222>
- Shafiei Sabet, N., & Yousefi, S. (2016). Explanation of factors affecting women's empowerment in the process of development of rural settlements in Gilvan and Abbar Tarom City. *Researches in Earth Sciences*, 7(2), 44-62. (In Persian). <https://dor.isc.ac/dor/20.2002.2.20088299.2395.7.2.4.5>
- Singh, S. (2023). Women empowerment in India: A critical analysis. *Universal Research Reports*, 20(2), 69-74.
<https://urr.shodhsagar.com/index.php/j/article/view/2065>

- Tabassum, M., Begum, N., Rana, M. S., Faruk, M. O., & Miah, M. M. (2019). Factors influencing women's empowerment in Bangladesh. *Sci Technol Public Policy*, 3(2), 2-7. <http://dx.doi.org/20.22648/j.stpp.20290302.22>
- Tarasi, Z., Karimzadeh, H., & Aghayarihir, M. (2019). Investigating factors and Stimuli affecting the empowerment of rural women (Case study: Zanjan city). *Journal of Applied Research in Geographical Sciences*, 29(54), 237-257. (In Persian). <http://dx.doi.org/20.29252/jgs.29.54.237>
- Tiwari, P., & Malati, N. (2023). Role of training in women empowerment: An empirical analysis. *Journal of Technical Education and Training*, 25(2), 234–245. <https://doi.org/10.30880/jtet.2023.25.02.020>
- Upadhyay, U. D., Gipson, J. D., Withers, M., Lewis, S., Ciaraldi, E. J., Fraser, A., Huchko, M. J., & Prata, N. (2024). Women's empowerment and fertility: A review of the literature. *Social Science & Medicine*, 225, 222-220. <https://doi.org/20.2026/j.socscimed.2024.06.024>
- Virk, H. K. (2024). Feminist perspective: A path towards women empowerment and gender justice. In *Empowering equality: Breaking barriers, building bridges, uniting voices for gender justice* [Conference session]. International Conference Organized by Seth Hirachand Mutha College of Arts, Commerce & Science, Kalyan, Maharashtra, India. 27–33. <https://doi.org/10.2024-39966783/IRJHISIC2404004>
- Woyo, E., Venganai, H., & Benhura, A. (2025). Empowering the unseen: The agency of women with disabilities in tackling poverty across rural and urban landscapes. *Disability & Society*, 2-27. <https://doi.org/20.2080/09687599.2025.2450536>
- Xiong, X. (2022). The role of FFLLSLteachers' psychological empowerment and optimism on their job commitment. *Frontiers in Psychology*, 23 (942362), 2-8. <http://dx.doi.org/20.3389/fpsyg.2022.942362>
- Yuliatiningtyas, S., Putrian, S. A., & Ramadiansyah, T. A. (2024). Empowerment of digital marketing and women's role in rural economic development: A case study in Nglinggi Village, Klaten, Central Java, Indonesia. *Golden Ratio of Marketing and Applied Psychology of Business*, 4(2), 202-208. <https://doi.org/20.52970/grmapb.v4i2.432>
- Yousafzai, M. I., Irshadullah, H. M., & Idris, M. (2024). The role of education in fostering political empowerment among the female school teachers in newly merged Districts of Khyber Pakhtunkhwa. *Qlantic Journal of Social Sciences*, 5(2), 224-233. <https://doi.org/20.55737/qjss.702267294>
- Zafarinasab, M., Golzari, Z., Nourian, M., & Razavi, S. H. (2022). Meta-synthesis factors affecting the empowerment of rural women. *Village and*

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

عوامل مؤثر بر توانمندسازی زنان روستایی در جنوب استان اصفهان

سعیده رشیدی^۱

مجید یاسوری^۲

سمیرا محمودی^۳

چکیده

این پژوهش از نظر هدف کاربردی و از نظر شیوه اجرا توصیفی-تحلیلی است. جامعه آماری تحقیق را زنان ۱۵ تا ۶۴ سال تشکیل می‌دهند. برای دستیابی به حجم منطقی نمونه مورد نیاز از کل جامعه آماری از فرمول کوکران و نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای (تعداد زنان در هر دهستان) استفاده شده است. برای تعیین حجم نمونه زنان هر دهستان بر اساس تعداد کل زنان و با استفاده از فرمول نسبت حجم نمونه محاسبه شده است که بر طبق فرمول کوکران تعداد ۳۸۰ نفر به‌عنوان نمونه تعیین گردید. به‌منظور تجزیه و تحلیل یافته‌های تحقیق از آزمون تی تک نمونه‌ای، تحلیل رگرسیون چندگانه و تحلیل مسیر استفاده شده است. نتایج نشان داد متغیر اقتصادی با میانگین ۳/۰۸۰، متغیر اجتماعی با میانگین ۳/۱۰۸، متغیر روان‌شناختی با میانگین ۳/۱۱۴ و متغیر فردی با میانگین ۳/۰۷۴ در وضعیت مطلوب قرار دارند. از بین گویه‌های مورد مطالعه توانمندسازی، گویه تمرکز روی کارها و مدیریت آن با میانگین ۳/۲۴۷ بالاترین میانگین و گویه اعتماد با میانگین ۱/۲۱۸ کم‌ترین میانگین را دارد. در مجموع توانمندسازی

^۱ دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه گیلان، رشت، ایران.

Saeideh.rashidi1988@gmail.com

^۲ استاد، گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه گیلان، رشت، ایران. (نویسنده مسئول)

yasoori@um.ac.ir

^۳ استادیار، گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه گیلان، رشت، ایران.

Samir.mahmoodi65@gmail.com

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۶/۰۴

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۱۲/۱۱

DOI: 10.22051/JWSPS.2025.50464.2970

زنان روستایی با میانگین ۲/۰۵۰ با توجه به سطح معناداری به دست آمده و همچنین حد بالا و حد پایین که هر دو منفی هستند، نامطلوب ارزیابی شده است. به منظور بررسی عوامل مؤثر بر توانمندسازی زنان روستایی از تحلیل رگرسیون چندگانه استفاده شد که نتایج نشان داد عامل اقتصادی با مقدار ضریب بتای ۰/۳۲۵ بیشترین تأثیر و عامل روان‌شناختی با مقدار ضریب بتای ۰/۱۵۴ کمترین تأثیر را در توانمندسازی زنان دارند. نتایج تحلیل مسیر نشان داد عامل اقتصادی با مقدار اثر کلی ۰/۵۵۱ بیشترین تأثیر و عامل روان‌شناختی با مقدار اثر کلی ۰/۱۵۴ کمترین تأثیر را بر توانمندسازی زنان داشته است.

واژگان کلیدی

توسعه، زنان، توانمندسازی، مناطق روستایی، استان اصفهان

مقدمه و بیان مسئله

زنان به‌عنوان نیمی از جمعیت جامعه روستایی در قالب نقش‌های متعدد و متنوعی از جمله همسر، مادر، خواهر و دختر ایفای نقش می‌کنند و وظایف مهمی را در تربیت فرزندان، امور خانه‌داری، مدیریت و اقتصاد خانوار برعهده دارند. اما با وجود برخی باورهای فرهنگی، پایین بودن سطح تحصیلات، پایین بودن سطح مهارت‌ها، عدم وجود اعتماد به نفس، عدم دسترسی به سرمایه و منابع مالی و اعتباری جهت راه‌اندازی کسب‌وکار و فرهنگ مردسالاری و... زنان به سمت انتخاب‌هایی سوق می‌یابند که ضعف توانمندی در آن‌ها را پایدار می‌کند (فرضی‌زاده و همکاران، ۱۳۹۲: ۲). این ضعف و نابرابری‌ها همواره کیفیت زندگی آن‌ها را کاهش داده (Chandra & et al, 2017: 45)، و زنان را از نظر اجتماعی، فرهنگی، مذهبی، اقتصادی و قانونی در مضیقه قرار داده است (Andriamahery & Qamruzzaman, 2022: 1).

به همین خاطر توانمندسازی زنان به یک نقطه کانونی برای توسعه در سراسر جهان تبدیل شده است (Upadhyay et al, 2014: 111). منظور از توانمندسازی نیز فرآیندی است که افراد قادر می‌شوند بر موانع غلبه نموده و درگیر فعالیت‌هایی می‌شوند که می‌توانند سرنوشت خود را تعیین نمایند (Hanaysha & Tahir, 2016: 275) و تغییراتی در ساختار ذهنی خود ایجاد می‌کنند که باعث ایجاد دید مثبت نسبت به کارها شده، ریسک‌پذیر شده و سعی کنند تهدیدات را به

فرصت تبدیل نمایندند. این موضوع موجب می‌شود تا روستاییان احساس تعهد و مسئولیت نموده و در مسائل متعدد روستایی حضور مؤثر داشته باشند. درواقع، از حالت بی‌قدرتی به قدرتمندی رسیده و نتیجه این فرآیند گسترش و توسعه منابع انسانی، توسعه نهادی است که در مجموع باعث توسعه روستایی می‌شود (Amundsen & Martinsen, 2015: 310).

توانمندسازی زنان به معنای به‌دست آوردن قدرت و کنترل بیشتر زنان بر زندگی خود است (Manadal, 2013: 18) و ارتباط نزدیکی با حوزه‌های اقتصادی، اجتماعی-فرهنگی، خانوادگی، حقوقی، سیاسی- نهادی و روانی دارد (Malhotra & et al, 2002). مشخصاً، توانمندسازی اقتصادی زنان به توانایی زنان در به‌دست آوردن درآمد کافی برای داشتن یک زندگی مناسب و تأمین نیازهای اولیه خود اشاره دارد (Ebad Allah & et al, 2022: 466). زیرا دسترسی زنان به درآمد، پس‌انداز و اعتبار به آن‌ها نقش اقتصادی بیشتری در جامعه می‌دهد (Marinova, 2010: 194). توانمندسازی اجتماعی- فرهنگی زنان نیز به فرآیند ایجاد خودمختاری، کسب قدرت، افزایش اعتمادبه‌نفس و سایر ابزارهای ضروری برای ایجاد تغییر و هموار کردن مسیر زندگی در جهت آینده‌ای بهتر اشاره دارد (Sen & et al, 2023: 2). توانمندسازی روان‌شناختی زنان به این معناست که زنان اطمینان یابند قدرت، اعتمادبه‌نفس و دانش لازم برای همکاری و تصمیم‌گیری و کمک به کسانی که برای ایجاد تغییر و دگرگونی در جامعه خود دارای اهداف مشابه و یکسانی هستند را دارند (Hibbas, 2022: 2) به نقل از (Townsend, 1999). توانمندسازی سیاسی زنان به‌صورت افزایش ظرفیت زنان برای انتخاب، مشارکت در سیاست، آگاهی سیاسی، رهبری و تصدی مناصب سیاسی تعریف می‌شود. تنها راه برای زنان برای تبدیل شدن به عاملان تغییر و اطمینان از رعایت حقوقشان، آزادی رأی دادن، شروع کمپین‌ها و نامزدی برای مناصب دولتی است (Yousafzai & et al, 2024: 125).

زنان روستایی منطقه نقش عمده‌ای در اقتصاد و مدیریت خانوار برعهده دارند. ولی به دلیل سلطه روابط مردسالارانه، نداشتن قدرت تصمیم‌گیری در مسائل اجتماعی و خانوادگی، عدم دسترسی به آموزش و پایین بودن سطح سواد، دسترسی محدود به بازارها، عدم دسترسی به فناوری، عدم دسترسی به امکانات بهداشتی و رفاهی، چندان توانمند نیستند (میرزاخانی، ۱۳۹۹: ۳). اعتمادبه‌نفس پایین، عدم مسئولیت‌پذیری، عدم امنیت در محیط کار و عدم حمایت‌های

اجتماعی از دیگر موانع پیش روی زنان در جهت ایفای نقش فعال در جامعه است (اکبری ترکمانی و همکاران، ۱۳۹۷: ۳۲-۳۱). به علاوه، زنان به دلیل باورهای فرهنگی و عقاید مذهبی، آداب سنتی موجود، عدم دسترسی به منابع مالی و اعتباری، عدم دسترسی به تسهیلات بانکی از انجام فعالیت‌های اقتصادی محروم هستند. این در صورتی است که دولت با ارائه خدمات مالی و تسهیلات اعتباری به زنان روستایی، برگزاری کارگاه‌ها و آموزش مهارت‌های فردی و شغلی، برگزاری جشنواره‌ها و نمایشگاه‌ها، ایجاد بازارچه‌های توانمندسازی جهت شناساندن و فروش محصولات تولیدی زنان روستایی به دیگر مناطق کشور و در نهایت افزایش درآمد و پس‌انداز زنان به توانمندسازی آن‌ها کمک نماید (ابوالفتح‌زاده و همکاران، ۱۳۹۵: ۲۲).

بنابراین، پژوهش حاضر با هدف شناسایی مهم‌ترین عوامل مؤثر بر توانمندسازی زنان روستایی در جنوب استان اصفهان انجام شده و در پی پاسخ به این سؤال اصلی است که مهم‌ترین عوامل مؤثر در توانمندسازی زنان روستایی در ناحیه جنوب استان اصفهان کدامند؟.

پیشینه تجربی

مطالعات و تحقیقات متعددی درباره عوامل مؤثر در توانمندسازی زنان روستایی در ابعاد مختلف، در ایران و جهان صورت گرفته که پاره‌ای از مهم‌ترین و مرتبط‌ترین‌ها آن‌ها به شرح زیر است: ظفری‌نسب و همکاران (۱۴۰۰) در تحقیقی به بررسی عوامل مؤثر در توانمندسازی زنان روستایی پرداخته‌اند. برای این منظور از روش فراترکیب (کدگذاری باز، محوری و انتخابی) برای تحلیل داده‌ها استفاده نمود و نتایج نشان داد عوامل مؤثر در توانمندسازی شامل سه بعد ساختاری، فرهنگی و اجتماعی، آموزشی است.

مقدس فریمانی و همکاران (۱۳۹۹) تبیین‌کننده‌های توانمندی اقتصادی و اجتماعی زنان روستایی و عوامل مؤثر بر آن را مورد مطالعه قرار داده‌اند. برای این منظور، داده‌ها با ابزار پرسشنامه جمع‌آوری و به روش تحلیل عاملی اکتشافی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند که نتایج نشان داد مشارکت در فعالیت‌های درآمدزا، توانایی فکری در امور مالی، شرکت در

تصمیم‌گیری‌های اقتصادی خانواده، حمایت دولت یا خانواده از فرد در زمینه‌های اقتصادی، کنترل هزینه‌ها و منابع مالی و اعتباری از مهم‌ترین عوامل مؤثر در توانمندسازی زنان روستایی است.

رضایی و همکاران (۱۳۹۸) به بررسی تعیین‌کننده‌های توانمندسازی روان‌شناختی زنان نواحی روستایی شهرستان مرودشت پرداخته‌اند. برای دستیابی به این هدف، داده‌ها با استفاده از پرسشنامه جمع‌آوری و با دو نرم‌افزار SPSS و Smartpls تجزیه و تحلیل شدند که نتایج نشان داد عوامل اقتصادی و اجتماعی و عوامل نهادی بر توانمندسازی روان‌شناختی زنان روستایی مرودشت تأثیر مثبت دارند.

تاراسی و همکاران (۱۳۹۸) در مطالعه‌ای کمی به بررسی عوامل و محرک‌های مؤثر بر توانمندسازی زنان روستایی در شهرستان زنجان پرداخته‌اند. نتایج نشان داد عوامل مؤثر بر توانمندسازی زنان روستایی در چهار بعد اقتصادی (درآمد، اشتغال، پس‌انداز)، اجتماعی (شرکت در مجالس مذهبی، فعالیت‌های خیریه، شرکت در فعالیت‌های درآمدزا)، شخصی (عزت‌نفس، استقلال فکری، خوداتکایی در مواجهه با مشکلات) و روان‌شناختی (ریسک‌پذیری، اعتمادبه‌نفس، توانایی، پشتکار) قابل دسته‌بندی است.

بتاه^۱ (۲۰۲۵) با مطالعه عوامل مؤثر بر توانمندسازی زنان روستایی و تأثیر آن‌ها بر دستیابی به توسعه پایدار روستایی دریافت که عوامل اجتماعی (سطح تحصیلات، میزان مشارکت در تصمیم‌گیری‌های خانواده)، عوامل اقتصادی (درآمد، دسترسی به فرصت‌های شغلی) در توانمندسازی زنان روستایی نقش دارند.

سینگ^۲ (۲۰۲۳) عوامل مؤثر بر توانمندسازی زنان روستایی در هند را با روش مرور سیستماتیک مبتنی بر تحلیل منابع ثانویه مورد مطالعه قرار داده که نتیجه گرفت برابری جنسیتی و داشتن اختیارات و فرصت‌های برابر برای آموزش، مشارکت اقتصادی و رشد شخصی در توانمندسازی زنان بسیار مهم است.

1. Betah

2. Singh

کومار^۱ (۲۰۲۳) با مطالعه توانمندسازی زنان هندی نشان داد واقع‌بینانه‌ترین راه دستیابی به برابری جنسیتی و توانمندسازی زنان، کاهش حجم وظایف خانه‌داری، دسترسی به فرصت‌های شغلی جدید، داشتن هدف در کسب‌وکار، افزایش درآمد، سرمایه‌گذاری، افزایش سطح سواد و تحصیلات، افزایش مهارت‌ها و دسترسی به منابع مالی است.

کوما و گودانا^۲ (۲۰۲۳) با بررسی عوامل مؤثر بر توانمندسازی اقتصادی زنان روستایی در اتیوپی نشان داد سطح تحصیلات، نگرش نسبت به توانمندسازی اقتصادی، انگیزه، نوآوری و خلاقیت، مدیریت کارها، درآمد، مشارکت در تصمیم‌گیری بر توانمندسازی اقتصادی زنان تأثیر مثبت و معناداری دارد.

تبسم و همکاران^۳ (۲۰۱۹) با ارزیابی عوامل مؤثر بر توانمندسازی زنان در بنگلادش به این نتیجه دست یافت که عوامل اقتصادی (دسترسی به منابع مالی، درآمد) و اجتماعی (جبران اشتباه، اعتماد، مشارکت زنان در فعالیت اجتماعی) در توانمندسازی زنان روستایی نقش دارند.

مرور مطالعات پیشین چنین نشان می‌دهد پژوهش‌های انجام شده در ارتباط با توانمندسازی زنان را می‌توان در ۳ گروه کلی قرار داد. گروهی از تحقیقات، عوامل اقتصادی مؤثر بر توانمندسازی زنان را بررسی کرده‌اند که شامل اشتغال، درآمد، دسترسی به منابع مالی (بتاه، ۲۰۲۵؛ کوما و گودانا، ۲۰۲۳؛ کومار، ۲۰۲۳؛ عنان و لاکسمی، ۲۰۲۲؛ تبسم و همکاران، ۲۰۱۹ و تاراسی و همکاران، ۱۳۹۸)، دسترسی به بازارهای فروش، تسهیلات بازاریابی و دسترسی به نهاده‌ها (ظفری‌نسب و همکاران، ۱۴۰۰؛ شفیع‌ی ثابت و یوسفی، ۱۳۹۵) بوده است. گروه دوم، عوامل اجتماعی و فرهنگی مؤثر در توانمندسازی را بررسی کرده‌اند که شامل مشارکت در فعالیت‌های اجتماعی و تصمیم‌گیری‌ها (تبسم و همکاران، ۲۰۱۹ و تاراسی و همکاران، ۱۳۹۸)، آموزش و تحصیلات (سینگ، ۲۰۲۳؛ کومار، ۲۰۲۳؛ کوما و گودانا، ۲۰۲۳ و مقدس فریمانی و همکاران، ۱۳۹۹)، برگزاری دوره‌های آموزشی و مشارکت زنان در کارگاه‌های آموزشی (شفیع‌ی ثابت و یوسفی، ۱۳۹۵) است. گروه سوم، عوامل روان‌شناختی و فردی مؤثر در توانمندی را

1. Kumar

2. Kuma & Godana

3. Tabassum et al

بررسی کرده‌اند که شامل عزت‌نفس (تاراسی و همکاران، ۱۳۹۸)، حمایت شوهر و حمایت اجتماعی (بتول و همکاران، ۲۰۱۶)، انگیزه (کوما و گودانا، ۲۰۲۳)، مهارت‌ها (کوما و گودانا، ۲۰۲۳ و رضایی و همکاران، ۱۳۹۸)، استقلال فکری، خوداتکایی در مواجهه با مشکلات، ریسک‌پذیری، اعتمادبه‌نفس، پشت‌کار (تاراسی و همکاران، ۱۳۹۸) است.

چارچوب نظری

توانمندسازی به روشی اشاره دارد که از طریق آن فرد ظرفیت انتخاب مستقل برای هدایت زندگی‌ای را که ارزشمند می‌داند، به دست می‌آورد. دستور کار توسعه پایدار، برابری جنسیتی و توانمندسازی زنان را با هدف افزایش فرصت‌های زنان و کاهش شکاف جنسیتی هدف قرار می‌دهد (Sarker et al, 2024: 2). توانمندسازی زنان فرآیندی است که در آن زنان می‌توانند به‌طور برابر از حق آزادی و حقوق خود در هر زمینه ممکن بهره‌مند شوند و قدرت تصمیم‌گیری‌های راهبردی در زندگی خود را داشته باشند (Assaf, 2024: 4995). وقتی یک زن توانمند می‌شود، این فرصت را به دست می‌آورد تا حقوق خود را درک، درباره آن صحبت کند و از جامعه حمایت نماید. آن‌ها همچنین می‌توانند در جایگاه اجتماعی - اقتصادی ارتقا پیدا کنند و این را در نسل‌های آینده توسعه دهند (Tiwari & Malati, 2023: 234). توانمندسازی زنان شامل توانمندی اقتصادی، اجتماعی و روان‌شناختی است.

توانمندسازی اقتصادی به توانایی زنان در دسترسی به منابع و مشارکت در فرآیند تصمیم‌گیری اقتصادی اشاره دارد. توانمندسازی اجتماعی به توانایی زنان برای مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی، اجتماعی و اجتماعی اشاره دارد (Reshi & Sudha, 2023: 1354). توانمندسازی روان‌شناختی زنان به معنای افزایش خودباوری در رسیدن به اهداف خود است (Cattaneo & Chapman, 2010: 646) که در آن زنان انگیزه، منافع شخصی و روحیه خود را برای مشارکت بیشتر در برنامه‌های ملی مانند آموزش، سیاست، مسائل بهداشتی، مسائل کشاورزی و برنامه‌های توسعه افزایش می‌دهند (Manuere & Phiri, 2018: 58).

از مهم‌ترین عوامل اجتماعی و فرهنگی مؤثر بر توانمندسازی زنان روستایی می‌توان به حمایت اجتماعی اشاره نمود که شامل میزان حمایت خانواده و دوستان از زنان در زمان مشکلات

و سختی‌ها، میزان تشویق و تحسین زنان توسط خانواده و دوستان است (کلدی و سلحشوری، ۱۳۹۱: ۱۱). افزایش سواد زنان از دیگر عوامل مؤثر بر توانمندی زنان است که با ایجاد آگاهی به آن‌ها امکان می‌دهد فرصت‌های برابر برای داشتن موقعیت برابر در سطح مدیریتی و اقتصاد کشور داشته باشند (Bushra & Wajiha, 2015: 4). رسانه‌های جمعی و اطلاعاتی که زنان از طریق روزنامه‌ها، رادیو و تلویزیون دریافت می‌کنند در توانمندسازی زنان در دنیای مدرن نقش دارند (Nirmala, 2015: 43).

عوامل اقتصادی مؤثر بر توانمندسازی زنان شامل درآمد، پس‌انداز، دسترسی و کنترل بازار، مواد خام، تجهیزات، سرمایه، اعتبار و امکانات ذخیره‌سازی است. با افزایش تقاضا برای محصولات تولید شده توسط زنان، زنان بیشتری در تولید و فروش محصولات مشارکت می‌کنند و این امر موجب افزایش اشتغال و درآمد می‌شود و زنان را قادر می‌سازد تا در تصمیم‌گیری در سطح خانه و جامعه سهیم باشند (Katsektor, 2024: 3). از دیگر عوامل مؤثر در توانمندسازی زنان روستایی، دسترسی به خدمات و مؤسسات مالی و اعتباری است که به زنان اعتمادبه‌نفس و نقش مشارکتی در تصمیم‌گیری‌های جامعه و خانواده می‌دهد (Mengstie & Singh, 2020: 52). از دیگر عوامل مؤثر در توانمندسازی، دسترسی به بازار و بازاریابی دیجیتال است. زنان همچنین می‌توانند از شبکه‌های اجتماعی برای تبلیغ و فروش محصولات خود استفاده کنند (Aravik et al, 2025: 334). با دسترسی و کسب مهارت در بازاریابی دیجیتال، زنان روستایی می‌توانند از نظر اقتصادی بیشتر به خود متکی شوند و این امر با افزایش عزت نفس و استقلال زنان سبب نقش بیشتر آن‌ها در تصمیم‌گیری‌های مالی خانواده می‌شود (Yuliatiningtyas et al, 2024: 103 به نقل از Kabeer, 1999; Nussbaum, 2000).

عوامل روان‌شناختی مؤثر بر توانمندسازی زنان به‌عنوان یک محرک درونی به زنان اجازه می‌دهد با سطح بالایی از اعتمادبه‌نفس بتوانند به خوبی با دیگران ارتباط برقرار نموده و به راحتی در مواجهه با چالش‌ها دل‌سرد نشوند، احساس مسئولیت کنند و انگیزه بیشتری داشته باشند (Kucuksen & Yenel, 2024: 469). انگیزه نیز می‌تواند حس خودارزشمندی و اشتیاق را تقویت کند و منجر به رشد اعتمادبه‌نفس در زنان برای مشارکت در فعالیت‌های اجتماعی شود

(Baqtayan, 2024: 378) به نقل از (Scheyvens, 1999). از دیگر عوامل مؤثر در توانمندسازی روان‌شناختی زنان، آزادی عمل و حق انتخاب فعالیت‌ها و مسئولیت‌پذیری است (کریمی وکیل و همکاران، ۱۳۹۷: ۱۴۸-۱۴۹).

به نظر می‌رسد مفهوم توانمندسازی زنان در دهه ۱۹۸۰ توسط فمینیست‌های جهان سوم برای رسیدگی به موضوع تفاوت‌های جنسیتی که در کنترل و توزیع منابع وجود دارد استفاده شده است (Merroun, 2025: 849). بر اساس دیدگاه فمینیسم لیبرال، افزایش دسترسی زنان و دختران به حقوق مدنی و تخصیص منابع اجتماعی مانند آموزش و اشتغال سبب کاهش نابرابری جنسیتی می‌شود. پس زنان باید از فرصت‌ها و حقوقی مشابه مردان از جمله دسترسی برابر به آموزش، اشتغال و مشارکت سیاسی برخوردار باشند. این دیدگاه زنان را تشویق می‌کند تا اهداف و خواسته‌های خود را در بازار کار، دانشگاه یا سیاست، بدون مواجهه با محدودیت‌های اجتماعی یا تبعیض‌های جنسیتی دنبال کنند. این نوع فمینیسم با به چالش کشیدن هنجارها و کلیشه‌های محدودکننده جنسیتی، فرصت‌هایی را برای زنان فراهم می‌کند تا زندگی رضایت‌بخشی داشته باشند (Virk, 2024: 28-29). در نتیجه فمینیسم به دنبال پایان دادن به سلطه مردان بر زنان و فراهم نمودن حقوق برابر بین زنان و مردان در همه زمینه‌ها از مسائل خانه گرفته تا سیاست و در نتیجه توانمندسازی زنان است (Mohajan, 2022: 2).

یکی از نظریات مطرح در زمینه توانمندسازی زنان، نظریه سارا لانگه است. لانگه نظریه خود را در پنج سطح ارائه می‌کند که این پنج سطح عبارتند از: رفاه، دسترسی، آگاهی، کنترل و مشارکت (کرمانی و همکاران، ۱۳۹۲: ۱۱۱ به نقل از Longwe, 1991). در مرحله اول، رفاه مادی زنان مانند تغذیه و درآمد مورد مطالعه قرار گرفته و سپس رفع نابرابری میان زنان و مردان مورد توجه قرار می‌گیرد (Hoque & Itohara, 2009 به نقل از Unicef, 1994). در مرحله دوم زنان باید به تمامی عواملی که در تولید نقش دارند مانند کار، سرمایه، خدمات آموزشی و... دسترسی داشته باشند (کلدی و سلحشوری، ۱۳۹۱: ۱۰ به نقل از لانگه، ۱۳۷۲). در مرحله سوم، زنان باید به این درک برسند که مسائل و مشکلات آنان به دلیل کمبودهای شخصی‌شان نیست و ناشی از نقش‌های جنسیتی مربوط به فرهنگ هر اجتماع است که می‌تواند تغییر کند (نجفی‌کانی و وصال، ۱۳۹۴: ۵۱ به نقل از لانگه، ۱۳۷۲). در مرحله چهارم، زنان در کنار مردان در تمام مراحل بررسی

نیازها، شناسایی مشکلات، مدیریت، اجرا و ارزشیابی حضور دارند و این افزایش حضور به منزله تواناسازی آنان است (عباسی و عزیزی، ۱۴۰۱: ۱۸۹). سطح نهایی برابری و توانمندسازی، سطح کنترل است که در آن توازن و برابری بین زنان و مردان وجود دارد و هیچ‌کدام بر دیگری سلطه ندارند. زنان می‌توانند در مورد زندگی خود و فرزندانشان تصمیم بگیرند و نقش فعالی در روند رشد داشته باشند (Hoque & Itohara, 2009 به نقل از UNICEF, 1994).

افزایش مشارکت زنان منجر به دسترسی برابر به منابع می‌گردد و برابری در کنترل بدین معناست که زنان و مردان باهم برابرند و هیچ‌یک بر دیگری برتری ندارد (فقیری و همکاران، ۱۳۹۳: ۱۱۷ به نقل از Longwe, 1991). این نظریه به مراحل توانمندسازی زنان پرداخته است ولی ابعاد و شاخص‌های توانمندسازی به مثابه یک مفهوم اجتماعی در آن لحاظ نشده است. در صورت استفاده از این نظریه باید مجموعه‌ای از ابعاد و شاخص‌ها را در نظر گرفت. لحاظ نکردن ابعاد شاخص‌های مفهوم توانمندسازی از ضعف‌های نظریه سارا لانگه است (کشاورز شکری و آذرکشب، ۱۳۹۵: ۱۸-۱۹).

از دیگر نظریات مطرح در زمینه توانمندسازی زنان، نظریات روان‌شناختی است. نظریه توانمندسازی زیمرمن (۱۹۹۵) از سه مؤلفه مرتبط با یکدیگر تشکیل شده که عبارتند از درون‌فردی، تعاملی و شناختی (Hibbas, 2022: 2 به نقل از Speer, 2000). مؤلفه درون‌فردی شامل سه بعد فرعی کنترل، خودکارآمدی و شایستگی درک شده است. کنترل با باورهای فرد در مورد توانایی او برای تأثیرگذاری بر محیط مرتبط است. درحالی که خودکارآمدی به ارزیابی فرد از توانایی‌های خود برای انجام وظایف خاص مربوط می‌شود (Xiong, 2022: 2). در نهایت بعد شایستگی مربوط به این باور است که فرد در رابطه با توانایی خود برای انجام وظایف خود، مهارت و موفقیت دارد (Oliveira et al, 2023: 68). دومین مؤلفه، تعاملی - شناختی است که شامل آگاهی انتقادی و درک محیط اجتماعی است و زیمرمن در این مؤلفه به سطح دانش اجتماعی افراد و میزان درک آن‌ها از فرصت‌های ایجاد تغییر در ابعاد مختلف اشاره دارد (Mouchrek & Benson, 2023: 5).

از دیگر نظریات مطرح در توانمندسازی زنان، نظریه کبیر است. از نظر کبیر توانایی اعمال انتخاب‌ها شامل سه بعد منابع، عاملیت و دستاوردها است که مرتبط و غیرقابل تفکیک هستند (Haque et al, 2023: 4299 به نقل از Kabeer, 1999). اولین مؤلفه منابع است که می‌تواند مادی، غیرمادی، انسانی یا اجتماعی باشد و شامل تحصیلات، ثروت، اشتغال، برخی روابط اجتماعی یا دسترسی برای زنان است (Kabeer, 2001: 20) که یک پیش شرط اساسی برای توانمندسازی زنان است (کلانتری و همکاران، ۱۳۸۹: ۱۰۹). مؤلفه دوم، عاملیت است که آن را به‌عنوان توانایی زنان برای تدوین انتخاب‌های راهبردی، کنترل منابع و تصمیماتی که بر نتایج زندگی آن‌ها تأثیر می‌گذارد، تفسیر می‌کنند (Woyo et al, 2025: 6 به نقل از Sen, 1999) این عاملیت باید از طریق ابزارهای گوناگون مانند اصلاحات ساختارهای اجتماعی (دسترسى زنان به امکانات پیشرفته تحصیلی، باسوادى زنان)، ساختارهای اقتصادی (حضور زنان در مشاغل اقتصادی با درآمد و حقوق بالا) مطرح شود (Malhotra et al, 2002: 8-9 به نقل از Malhotra & Mather, 1997). این عاملیت از طریق برخورداری از (منابع) سرمایه پیش‌بینی می‌شود. سرمایه منابعی هستند که کنش‌گران را قادر می‌سازد تا از فرصت‌های مختلف اجتماعی، اقتصادی و سیاسی استفاده کنند تا مولد شوند (فرضی‌زاده و همکاران، ۱۳۹۲: ۷۴ به نقل از آلسوپ و همکاران، ۲۰۰۶). در این راستا انواع مختلفی از سرمایه وجود دارد که در فهم و بررسی توانمندسازی نقش بسزایی ایفا می‌کنند که عبارتند از: سرمایه مادی (اقتصادی)، اجتماعی، روان‌شناختی (Alsop et al, 2006: 11). افزایش سرمایه مادی از طریق دسترسی به اعتبارات و مواد اولیه با کمک به تهیه نهاده‌ها، راه‌اندازی کسب‌وکار، افزایش درآمد و پس‌انداز و سرمایه‌گذاری می‌تواند استقلال مالی، افزایش قدرت و تصمیم‌گیری زنان را افزایش داده و سبب توانمندسازی آنان شود (خلوتی و همکاران، ۱۳۸۶: ۱۲ به نقل از Alsop & Heinsohn, 2005). افزایش سرمایه اجتماعی و انسانی از طریق دسترسی به منابع کسب دانش و اطلاعات مانند رادیو، تلویزیون، اینترنت و دوره‌های آموزشی می‌تواند با افزایش اعتمادبه‌نفس و حذف تفکرات سنتی در مورد فعالیت‌های زنان و افزایش حضور آن‌ها در فعالیت‌های جمعی سبب توانمندسازی زنان گردد (فرضی‌زاده و همکاران، ۱۳۹۲: ۷۶-۸۰ به نقل از آلسوپ و همکاران، ۲۰۰۶). از دیگر مؤلفه‌های مؤثر بر توانمندسازی زنان می‌توان به ساختار فرصت اشاره کرد. در ساختار فرصت، ظرفیت‌های بالقوه می‌توانند بالفعل

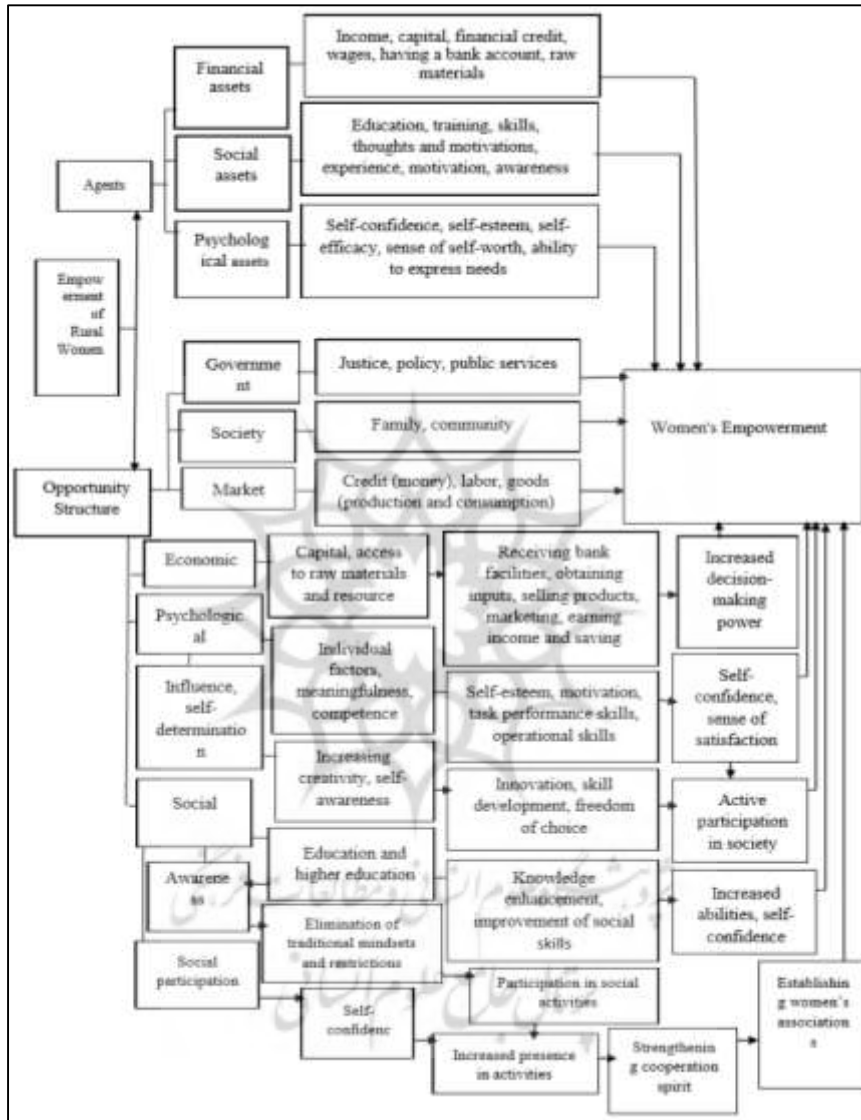
شوند و سه حوزه دولت، بازار و اجتماع را شامل می‌شود و در هر یک از این حوزه‌ها بازیگران نقشی متناسب با حوزه مربوطه را دارند (جمعه‌پور و همکاران، ۱۳۹۵: ۴۷۵-۴۷۶). این عوامل با همکاری یکدیگر درجات مختلفی از توانمندسازی را ایجاد می‌کنند (موسوی و روان‌خواه، ۱۳۹۵: ۸۱). مؤلفه سوم، دستاوردها است که منعکس‌کننده نتایج ملموس توانمندسازی، مانند افزایش درآمد، بهبود سلامت یا افزایش ظرفیت تصمیم‌گیری در خانوارها هستند (Kaaria & Murithi, 2025: 3).

بر اساس الگوی مفهومی زیر دو مؤلفه (عاملیت‌ها و ساختار فرصت‌ها) در توانمندسازی زنان روستایی نقش دارند که در صورت وجود عاملیت‌ها شامل دارایی‌های اقتصادی، اجتماعی و روانی (دسترسی به درآمد، سرمایه، منابع مالی و اعتباری، دسترسی به آموزش، بالا بودن سطح سواد، دسترسی به خدمات بهداشتی و درمانی، اعتماد به نفس، خودباوری، داشتن تحرک و...) توزیع منابع و دارایی‌ها در جامعه از طریق (ساختار فرصت) روابط و نهادهای مختلفی مانند دولت، جامعه، خانواده و بازار صورت می‌گیرد. دولت‌ها از طریق عدالت، سیاست و خدمات رسانی در توانمندسازی زنان نقش دارند. در بعد عدالت، دولت‌ها با فراهم نمودن شرایطی که منجر به آگاهی زنان در بخش‌های مختلف شده مانند مراجعه به سازمان‌ها و نهادهای رسمی و غیررسمی برای رفع مشکلات، افزایش آگاهی زنان در مورد سازمان‌هایی که از حقوق آنان دفاع می‌کند منجر به توانمندسازی زنان می‌شوند. در بعد خانواده نیز، سرپرست خانواده (پدر، همسر) از طریق دادن اختیار به زنان برای داشتن حق تصمیم‌گیری و مشارکت در امور مختلف و دادن حق تحرک و رفت‌وآمد برای مراجعه به مراکز خدمات بهداشتی و درمانی، مدرسه و... منجر به توانمندسازی زنان شوند. در بعد اجتماع نیز میزان فعالیت و تصمیم‌گیری زنان در امور مختلف جامعه در توانمندسازی زنان روستایی نقش دارد. بعد دیگر بازار شامل بازار کار، پول و کالا است. در بعد پول، میزان دسترسی به درآمد، وام‌ها و تسهیلات بانکی و اعتباری، میزان پس‌انداز و سرمایه‌گذاری در بخش‌های مختلف منجر به خرید نهاده‌ها و مواد اولیه می‌شود و این منجر به توانمندسازی زنان روستایی می‌شود. در بعد بازار کار نیز میزان تقسیم وظایف و نقش‌ها، حجم و میزان فعالیت‌های درون‌خانه، انجام فعالیت‌های درآمدزای خانگی در توانمندسازی زنان

نقش مؤثری دارند. ولی به دلیل سلطه مردسالاری در جامعه در ابعاد مختلف، این نهادها و روابط منجر به ایجاد موانع و محدودیت‌هایی در توانمندسازی زنان روستایی می‌شوند. به‌عنوان مثال؛ نهاد خانواده و اجتماع به دلیل سلطه مردسالاری، حاکمیت قوانین مذهبی، باورهای سنتی، ازدواج زودهنگام را بر دختران تحمیل نموده و مانع تحصیل دختران در مقاطع بالاتر می‌شود. در صورت فراهم بودن شرایط (منابع و عاملیت‌ها) چندین قابلیت ضروری شامل توانایی حفظ سلامت، دسترسی به مراکز درمانی و استقلال در تصمیم‌گیری‌های آگاهانه برای تقویت توانمندسازی زنان محوری هستند. آموزش به‌عنوان یک قابلیت حیاتی کسب دانش و مهارت را تسهیل می‌کند. فرصت‌های اقتصادی مانند دسترسی به اشتغال، منابع و اعتبار مالی، همراه با حق مدیریت و تملک اموال نیز بسیار مهم تلقی می‌شوند (شکل ۱).

شکل ۱. مدل مفهومی تحقیق

Figure 1. Conceptual model of research

روش پژوهش

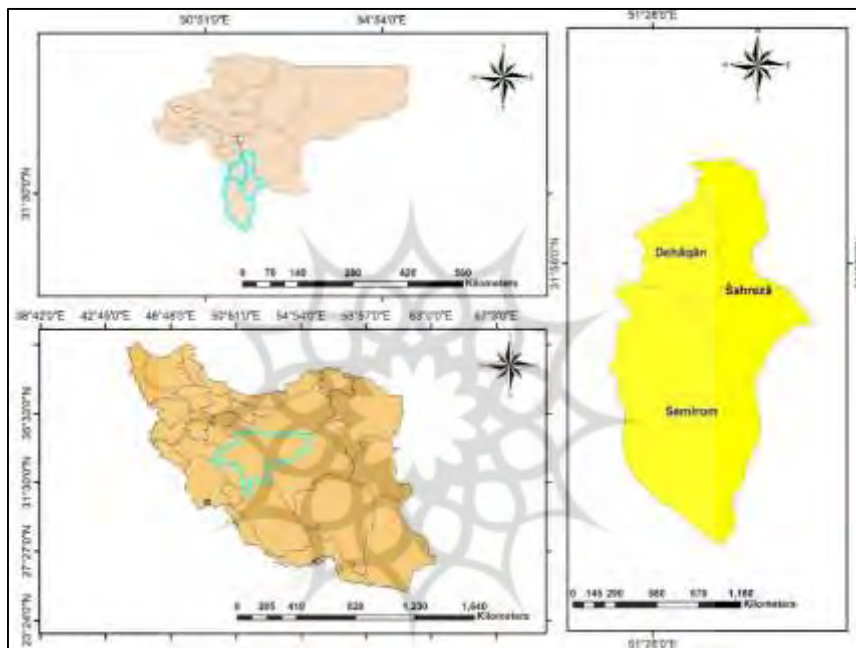
این پژوهش از نظر هدف کاربردی و از نظر روش کمی است. جامعه آماری تحقیق را زنان ۱۵ تا ۶۴ سال سه شهرستان ناحیه جنوب استان اصفهان شامل سه شهرستان سمیرم، شهرضا و دهاقان تشکیل داده است. بر اساس نتایج سرشماری سال ۱۳۹۵ ناحیه جنوب دارای ۳۱,۷۸۵ نفر زن بوده است. برای دستیابی به حجم منطقی نمونه مورد نیاز از کل جامعه آماری که شامل زنان روستایی ناحیه جنوب استان اصفهان است از فرمول کوکران و نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای (تعداد زنان در هر دهستان) استفاده شده است. برای تعیین حجم نمونه زنان هر دهستان بر اساس سهم از کل زنان و با استفاده از فرمول نسبت حجم نمونه محاسبه شده است که بر طبق فرمول کوکران تعداد ۳۸۰ نفر به عنوان نمونه تعیین گردید.

ابزار اندازه‌گیری در این پژوهش، پرسشنامه محقق‌ساخته بود. تمام گویه‌های پرسشنامه در قالب طیف لیکرت مورد بررسی قرار گرفتند. برای سنجش پذیر بودن مقوله‌های مندرج در الگوی تحقیق، مفاهیمی تحت عنوان شاخص در جداول شماره ۲، ۳، ۴ و ۵ با عنوان متغیرهای مستقل یا همان عوامل مؤثر در توانمندسازی زنان روستایی در پرسشنامه ذکر شده‌اند. برای متغیر وابسته تحقیق نیز شاخص‌هایی در جدول شماره ۱ با عنوان شاخص‌های توانمندسازی زنان روستایی در پرسشنامه ذکر شده‌اند. با توجه به حجم زیاد متغیرهای موجود در پرسشنامه (۱۰۰ مورد) که حلقه پایانی تعریف عملیاتی متغیرهای مستقل و وابسته تحقیق بوده‌اند از ذکر آن‌ها صرف‌نظر شده است. روایی صوری و محتوایی پرسشنامه نیز توسط متخصصان، کارشناسان و اساتید مورد بررسی قرار گرفته و پس از انجام اصلاحات تأیید شده است. همچنین به منظور تعیین پایایی پرسشنامه از روش آلفای کرونباخ استفاده شده که میزان آن برابر با ۰/۷۸ درصد بود که بیان‌گر این است که پرسشنامه از پایایی مناسبی برخوردار است. به منظور تجزیه و تحلیل یافته‌های تحقیق از آزمون تی تک نمونه‌ای، تحلیل رگرسیون چندگانه و تحلیل مسیر استفاده شده است.

معرفی منطقه مورد مطالعه

ناحیه جنوب استان اصفهان شامل سه شهرستان سمیرم، شهرضا و دهاقان با مساحت ۹,۴۷۶ کیلومتر مربع است که مابین استان‌های اصفهان، چهارمحال بختیاری، کهگیلویه و بویراحمد و

استان فارس واقع شده است. از سمت شرق و شمال شرق به شهرستان اصفهان، از شرق به اقلید و آباده در استان فارس، از جنوب غربی با رشته کوه‌های دنا در استان کهگیلویه و بویراحمد، از غرب به استان چهارمحال بختیاری محدود شده است (شکل ۲).

شکل ۲. نقشه موقعیت منطقه مورد مطالعه

Figure 2. Map of the Study Area

یافته‌های پژوهش

یافته‌های تحقیق در دویخش توصیفی و استنباطی ارائه شده است. یافته‌های توصیفی نشان داد که از لحاظ شرایط سنی بیشترین افراد در گروه سنی ۳۵ تا ۴۴ سال و کمترین افراد در گروه سنی ۶۵ سال و بالاتر به ترتیب با ۳۰/۲ و ۳/۹ درصد قرار داشته‌اند. ۳۶ پاسخ‌گو معادل ۹/۴ درصد ۱۸ تا ۲۴ ساله، ۲۵/۲ درصد ۲۵ تا ۳۴ ساله، ۱۶/۸ درصد ۳۵ تا ۴۴ ساله و ۱۴/۲ درصد

۵۵ تا ۶۴ ساله بوده‌اند. از نظر جنسیت نیز تعداد پاسخ‌گویان ۳۸۰ نفر زن برابر با ۱۰۰ درصد بوده است. از نظر وضعیت تأهل نیز ۲۸/۴ درصد از پاسخ‌گویان مجرد، ۶۵/۲ درصد متأهل و ۶/۳ درصد بیوه و مطلقه بوده‌اند. بررسی وضعیت تحصیلی پاسخ‌گویان نشان می‌دهد که ۲۵ درصد از آن‌ها بی‌سواد، ۱۸/۹ درصد دارای سواد ابتدایی، ۱۵/۲ درصد در حد راهنمایی و سیکل، ۱۴/۴ درصد در حد دبیرستان و دیپلم، ۸/۶ درصد فوق‌دیپلم، ۱۲/۱ درصد کارشناسی و ۵/۵ درصد دارای تحصیلات کارشناسی ارشد و بالاتر بوده‌اند.

بررسی وضعیت توانمندسازی زنان

به‌منظور بررسی وضعیت توانمندسازی زنان روستایی در منطقه مورد مطالعه از آزمون تی تک نمونه‌ای استفاده شده است. از میان ۲۳ گویه مورد بررسی برای توانمندسازی زنان روستایی، تنها میانگین ۱ گویه بزرگتر از میانگین مطلوب (۳) و میانگین ۲۳ گویه کوچکتر از میانگین مطلوب (۳) است. از بین گویه‌های مورد مطالعه، گویه تمرکز روی کارها و مدیریت آن با میانگین ۳/۲۴۷ بالاترین و گویه اعتماد با میانگین ۱/۲۱۸ کم‌ترین میانگین را دارد. در مجموع توانمندسازی زنان روستایی با میانگین ۲/۰۵۰ با توجه به سطح معناداری به‌دست آمده و حد بالا و پایین که هر دو منفی هستند، نامطلوب ارزیابی شده است. سایر نتایج در جدول ۱ مشاهده می‌شوند.

جدول ۱. بررسی وضعیت توانمندسازی زنان روستایی در منطقه مورد مطالعه

Table 1. Empowerment Status of Rural Women in the Study Area

Indicators	t-value	Mean	Std. Deviation	Significance Level	Mean Difference	95% Confidence Interval	
						Upper	Lower
Literacy Rate	-12.509	2.182	1.275	0.000	-0.818	-0.690	-0.947
Educational Attainment	-15.961	1.558	1.761	0.000	-1.442	-1.264	-1.620
Technical, Managerial, and Social Skills	-7.655	1.732	3.230	0.000	-1.268	-0.943	-1.594
Awareness	-18.203	1.260	1.863	0.000	-1.739	-1.552	-1.927
Trust	-20.817	1.218	1.668	0.000	-1.781	-1.613	-1.950
Responsibility	-10.842	2.258	1.334	0.000	-.742	-0.607	-0.877

Ability to Handle Life and Business Challenges	-2.277	2.845	1.329	0.023	-0.155	-0.021	-0.289
Error Correction During Work	-1.691	2.892	1.244	0.009	-0.108	-0.018	-0.233
Level of Independence and Autonomy in Work	-0.907	2.934	1.414	0.005	-0.066	-0.012	-0.208
Volunteering for Tasks	-9.225	2.400	1.268	0.000	-0.600	-0.472	-0.728
Having Short- and Long-Term Goals Related to Business	-3.851	2.747	1.279	0.000	-0.253	-0.124	-0.382
Crisis Management in Unexpected Situations	-9.182	2.429	1.212	0.000	-0.571	-0.449	-0.693
Focus and Task Management	3.923	3.247	1.229	0.000	0.247	0.371	0.123
Income Satisfaction	-10.582	2.321	1.251	0.000	-0.679	-0.553	-0.805
Increase in Agricultural and Horticultural Production	-18.310	1.392	1.712	0.000	-1.608	-1.435	-1.781
Increase in Livestock Production	-17.077	1.460	1.757	0.000	-1.539	-1.362	-1.717
Increase in Handicraft Production	-10.229	1.987	1.931	0.000	-1.013	-0.818	-1.208
Agricultural and Horticultural Product Output	-7.229	2.316	1.844	0.000	-0.684	-0.498	-0.870
Livestock Product Output	-16.529	1.429	1.853	0.000	-1.571	-1.384	-1.758
Handicraft Product Output	-18.755	1.460	1.600	0.000	-1.539	-1.378	-1.701
Awareness of Business Start-up Laws	-4.983	2.582	1.363	0.000	-0.418	-0.281	-0.556
Access to Capital and Financial Resources for Business Start-up	-4.813	2.687	1.268	0.000	-0.313	-0.185	-0.441
Savings Ability	-2.651	2.824	1.297	0.000	-0.176	-0.045	-0.307
Overall Women's Empowerment Score	-10.988	2.050	1.523	0.000	-0.950	-0.587	-1.221

منبع: یافته‌های تحقیق

Source: Research Findings

بررسی وضعیت متغیرهای مؤثر بر توانمندسازی زنان روستایی

به منظور بررسی وضعیت متغیرهای مؤثر بر توانمندسازی زنان روستان در منطقه مورد مطالعه از آزمون تی تک نمونه‌ای استفاده گردیده است. در این آزمون میانگین ۳ به عنوان میانگین مناسب و مطلوب در نظر گرفته شده که نتایج به دست آمده بر این اساس مورد محاسبه قرار می‌گیرند.

بررسی وضعیت متغیرهای اقتصادی

نتایج نشان داد که سطح معناداری به دست آمده از ۰/۰۵ کوچک‌تر است. بنابراین، نتایج قابل تعمیم به جامعه آماری است. از میان ۱۳ گویه متغیر اقتصادی میانگین ۱۰ گویه بزرگتر از ۳ و میانگین ۳ گویه کوچکتر از ۳ است. از بین گویه‌های مورد مطالعه، گویه علاقه به مشارکت در فعالیت‌های گروهی درآمدزا با میانگین ۳/۲۱۲ بالاترین میانگین را به خود اختصاص داده است. و گویه استقلال و قدرت پس انداز کردن با میانگین ۲/۸۶۹ کم‌ترین میانگین را دارد. در مجموع متغیر اقتصادی با میانگین ۳/۰۸۰ با توجه به سطح معناداری به دست آمده و حد بالا و پایین که هر دو مثبت هستند، مطلوب ارزیابی شده است. سایر نتایج در جدول ۲ مشاهده می‌شوند.

جدول ۲. بررسی وضعیت متغیرهای اقتصادی مؤثر بر توانمندسازی زنان روستایی

Table 2. Economic Variables Affecting Rural Women's Empowerment

Items	T-value	Mean Score	Std. Deviation	Significance Level	Mean Difference	95% Confidence Interval	
						Upper	Lower
Interest in participating in income-generating group activities	11.345	3.212	1.112	0.000	0.212	0.334	0.130
Access to raw materials	9.568	3.112	1.190	0.000	0.122	0.254	0.089
Ability to save money for the family	8.324	3.109	1.089	0.001	0.109	0.212	0.076
Ability to buy daily food and clothing for the family	10.232	3.166	1.223	0.000	0.166	0.248	0.106
Access to a guarantor	-5.339	2.889	1.117	0.000	-0.111	-0.056	-0.167

Access to equipment and machinery	8.498	3.103	1.465	0.006	0.103	0.188	0.056
Capacity to sell agricultural and horticultural products	-5.330	2.898	1.387	0.000	-0.102	-0.062	-0.176
Level of income	9.798	3.117	1.166	0.003	0.117	0.220	0.078
Financial independence and saving power	-5.776	2.869	1.132	0.000	-0.131	-0.078	-0.198
Access to local markets	9.398	3.132	1.155	0.000	0.132	0.223	0.082
Access to loans and banking facilities	8.886	3.143	1.077	0.004	0.143	0.236	0.077
Creation of new job opportunities and sources of family income	6.443	3.128	1.223	0.000	0.128	0.209	0.085
Contribution to family income and economic activities	8.387	3.165	1.130	0.000	0.165	0.259	0.109
Total (Economic Dimension)	7.334	3.080	1.223	0.000	0.080	0.154	0.043

منبع: یافته‌های تحقیق

Source: Research Findings

بررسی وضعیت متغیر اجتماعی

نتایج نشان داد که سطح معناداری به‌دست آمده از ۰/۰۵ کوچک‌تر است. بنابراین نتایج به جامعه آماری قابل تعمیم است. از میان ۹ گویه متغیر اجتماعی میانگین ۷ گویه بزرگتر از ۳ و میانگین ۲ گویه کوچکتر از ۳ است. از بین گویه‌های مورد مطالعه، گویه حضور در کارگاه‌ها و دوره‌های آموزشی مرتبط با کسب‌وکار با میانگین ۳/۲۵۴ بالاترین رتبه را به خود اختصاص داده و گویه مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی و هنری با میانگین ۲/۷۷۸ کم‌ترین میانگین را دارد. در مجموع متغیر اجتماعی با میانگین ۳/۱۰۸ با توجه به سطح معناداری به‌دست آمده و حد بالا و پایین که هر دو مثبت هستند مطلوب ارزیابی شده است. سایر نتایج در جدول ۳ مشاهده می‌گردد.

جدول ۳. بررسی وضعیت متغیرهای اجتماعی مؤثر بر توانمندسازی زنان روستایی

Table 3. Social Variables Affecting the Empowerment of Rural Women

Items	T-value	Mean Score	Std. Deviation	Significance Level	Mean Difference	95% Confidence Interval	
						Upper	Lower
Participation in business-related workshops and training programs	13.598	3.254	1.154	0.000	0.254	0.374	0.176
Involvement in cultural and artistic activities	4.230-	2.778	1.229	0.000	-0/222	-132.0	-323.0
Having leisure time and opportunities for recreation	11.767	3.208	1.344	0.009	0.208	0.327	0.109
Participation in religious gatherings	9.390	3.165	0.998	0.000	0.165	0.212	0.098
Cooperation with neighbors and friends in group activities	9.789	3.177	0.956	0.000	0.177	0.262	0.112
Trust in women's organizations and associations	8.445	3.134	1.118	0.000	0.134	0.199	0.078
Membership in local associations and cooperatives	7.332	3.154	1.154	0.000	0.154	0.220	0.089
Access to mass media and participation in social networks (Facebook, Instagram, etc.)	-098.4	2.898	1.144	0.003	0-.102	0-.065	-178.0
Social knowledge and skills	11.668	3.204	0.111	0.000	0.204	0.315	0.106
Total (Social Dimension)	9.578	3.108	1.229	0.000	0.108	0.201	0.095

منبع: یافته‌های تحقیق

Source: Research Findings

بررسی وضعیت متغیرهای روان‌شناختی

نتایج نشان داد که سطح معناداری به‌دست آمده از ۰/۰۵ کوچک‌تر است. بنابراین نتایج به جامعه آماری قابل تعمیم است. از میان ۱۳ گویه متغیر روان‌شناختی (منظور تمایل افراد به تجربه خود کنترلی، به خود اهمیت دادن و خودآزادی است) میانگین ۱۱ گویه بزرگتر از ۳ و میانگین ۲ گویه کوچکتر از ۳ است. از بین گویه‌های مورد مطالعه، گویه اهمیت دادن به نظرات زنان با میانگین

۳/۱۸۷ بالاترین میانگین را به خود اختصاص داده و گویه استفاده از تجربیات جدید در کارها با میانگین ۲/۹۰۲ کمترین میانگین را دارد. در مجموع متغیر روان‌شناختی با میانگین ۳/۱۱۴ با توجه به سطح معناداری به دست آمده و حد بالا و پایین که هر دو مثبت هستند، مناسب ارزیابی شده است. در ادامه به بررسی سایر نتایج پرداخته می‌شود.

جدول ۴. بررسی وضعیت متغیرهای روانشناختی موثر بر توانمندسازی زنان روستایی

Table 4. Analysis of Psychological Variables Affecting the Empowerment of Rural Women Using a One-Sample T-Test

Items	T-value	Mean Score	Std. Deviation	Significance Level	Mean Difference	95% Confidence Interval	
						Upper	Lower
Ability to build a better life	9.667	3.155	1.132	0.000	0.155	0.265	0.103
Diligence in assigned tasks (perseverance)	8.334	3.174	1.218	0.000	0.174	0.265	0.122
Quick adoption of innovative methods	6.132	3.132	1.176	0.009	0.132	0.212	0.089
Considering all possible solutions	9.709	3.109	1.165	0.000	0.109	0.187	0.065
Problem identification and problem-solving skills	-5.335	2.909	1.445	0.000	-0.091	-0.054	-0.145
Taking initiative in certain tasks	8.198	3.112	1.109	0.000	0.112	0.198	0.065
Ability to apply innovative and creative methods	9.509	3.160	1.221	0.000	0.160	0.248	0.111
Providing business-related advice and guidance to others	11.334	3.169	1.196	0.003	0.169	0.254	0.120
Ability to effect change in the work environment	9.323	3.164	1.210	0.000	0.164	0.223	0.109
Incorporating others' opinions in decision-making	8.299	3.171	1.155	0.000	0.171	0.265	0.124
Valuing women's perspective	12.609	3.187	0.989	0.000	0.187	0.280	0.134
Self-reliance in facing life challenges	9.498	3.132	1.223	0.000	0.132	0.218	0.076

Applying new experiences to work	-6.445	2.902	1.177	0.000	-0.098	-0.049	-0.139
Total (Psychological Score)	9.565	3.114	1.143	0.000	0.114	0.170	0.076

منبع: یافته‌های تحقیق

Source: Research Findings

بررسی وضعیت متغیرهای فردی

نتایج نشان داد که سطح معناداری به دست آمده از ۰/۰۵ کوچکتر است. بنابراین نتایج به جامعه آماری قابل تعمیم است. از میان ۸ گویه متغیر فردی، میانگین ۶ گویه بزرگتر از ۳ و میانگین ۲ گویه کوچکتر از ۳ است. از بین گویه‌های مورد مطالعه میزان سطح سواد و تحصیلات با میانگین ۳/۱۶۵ بالاترین رتبه را به خود اختصاص داده و گویه علاقه و تمایل به انجام فعالیت اقتصادی با میانگین ۲/۸۸۷ کمترین رتبه را به خود اختصاص داده است. در مجموع متغیر فردی با میانگین ۳/۰۷۴ با توجه به سطح معناداری به دست آمده و حد بالا و پایین که هر دو مثبت هستند مطلوب ارزیابی شده است. در ادامه سایر نتایج مشاهده می‌گردد (جدول ۵).

جدول ۵. بررسی وضعیت متغیرهای فردی مؤثر بر توانمندسازی زنان روستایی

Table 5. Analysis of Individual Variables Affecting the Empowerment of Rural Women Using a One-Sample T-Test

Items	T-value	Mean Score	Std. Deviation	Significance Level	Mean Difference	95% Confidence Interval	
						Upper	Lower
Education level	9.667	3.165	1.133	0.000	0.165	0.254	0.109
Risk-taking willingness in activities	7.454	3.143	1.212	0.000	0.143	0.198	0.089
Self-confidence	8.243	3.128	1.245	0.000	0.128	0.176	0.067
Responsibility	7.109	3.109	1.321	0.000	0.109	0.169	0.056
Motivation to participate in various activities	8.445	3.110	1.198	0.004	0.110	0.175	0.063
Knowledge and awareness level	9.232	3.154	1.155	0.000	0.154	0.232	0.098
Division of labor within the family	-4.339	2.898	1.434	0.000	-0.102	-0.055	-0.165
Interest in starting a business	-4.334	2.887	1.365	0.006	-0.113	-0.067	-0.167

Total (Personal Score)	7.587	3.074	1.177	0.000	0.074	0.126	0.034
------------------------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

منبع: یافته‌های تحقیق

Source: Research Findings

بررسی عوامل مؤثر بر توانمندسازی زنان روستایی

به‌منظور بررسی عوامل مؤثر بر توانمندسازی زنان روستایی از تحلیل رگرسیون چندمتغیره استفاده شده است. به این صورت که عوامل مؤثر به‌عنوان متغیر مستقل و توانمندسازی زنان روستایی به‌عنوان متغیر وابسته انتخاب شده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود ضریب همبستگی چندگانه که میزان همبستگی میان متغیر مستقل و متغیر وابسته را نشان می‌دهد، برابر با $0/691$ است. ضریب تعیین نیز برابر با $0/671$ است که بیان‌گر تبیین واریانس و تغییرات متغیر وابسته به‌وسیله متغیر مستقل است. یکی از نقص‌های ضریب تعیین این است که میزان موفقیت مدل را بیش از اندازه واقعی نشان می‌دهد و متغیرهای مستقل و حجم نمونه را خیلی کم در نظر می‌گیرد و تعداد درجات آزادی را حساب نمی‌کند. به همین خاطر از ضریب تعیین تعدیل شده استفاده شده که مقدار آن برابر $0/651$ است که بیان‌گر این است که متغیرهای مستقل ۶۵ درصد از تغییرات متغیر وابسته را تبیین می‌کنند و مابقی تغییرات (۳۵ درصد) متأثر از متغیرهای خارج از مدل است (جدول ۶).

جدول ۶. تحلیل واریانس عوامل مؤثر بر توانمندسازی زنان روستایی

Table 6. ANOVA Summary of Factors Influencing Rural Women's Empowerment

Multiple correlation coefficient (R)	Adjusted R ²	Coefficient of determination (R ²)	Standard Error
0.691	0.671	0.651	0.046

منبع: یافته‌های تحقیق

Source: Research Findings

بر اساس نتایج جدول بالا، مجموع تغییرات متغیر وابسته به‌صورت رگرسیون و باقیمانده نشان داده می‌شود و هرچه مقدار باقیمانده کوچکتر باشد، مدل دارای قدرت تبیین بالایی در توضیح

و تشریح تغییرات متغیر وابسته است و بالعکس. میزان مجذورات رگرسیون از میزان باقیمانده بالاتر است که با توجه به مقدار F که در سطح خطای ۰/۰۱ معنی دار است. لذا می توان نتیجه گرفت مدل دارای قدرت تبیین بالایی در توضیح متغیرهای وابسته است (جدول ۷).

جدول ۷. تحلیل واریانس مبتنی بر وجود رابطه خطی عوامل مؤثر بر توانمندسازی زنان روستایی

Table 7. Variance Analysis Based on the Linear Relationship of Factors Affecting the Empowerment of Rural Women

Components	Sum of Squares	Degrees of Freedom	Mean Square	F-statistic	Significance Level
Regression Effect	12.201	4	6.454	164.234	0.000
Residual	2.213	375	0.000		
Total	14.414	379			

منبع: یافته‌های تحقیق

Source: Research Findings

نتایج حاصله نشان می‌دهد که سطح معنی‌داری برای تمام متغیرها کمتر از ۰/۰۱ است و این نشان می‌دهد نتایج به کل جمعیت آماری قابل تعمیم است. نسبت بتا که تأثیر هر متغیر مستقل بر متغیر وابسته را نشان می‌دهد نشان می‌دهد تأثیر متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته بسیار زیاد است. در بین عوامل فوق، عامل اقتصادی با ضریب بتای ۰/۳۲۵ بیشترین تأثیر را در توانمندسازی زنان روستایی دارد. عامل فردی با ضریب بتا ۰/۲۷۲، عامل اجتماعی با ضریب بتا ۰/۲۱۶ و عامل روان‌شناختی با ضریب بتای ۰/۱۵۴ به ترتیب در رتبه‌های بعدی عوامل مؤثر بر توانمندسازی زنان روستایی قرار دارند (جدول ۸).

جدول ۸. ضریب رگرسیون متغیرهای مستقل و وابسته

Table 8. Regression Coefficients of Independent and Dependent Variables

Variables	Standardized Coefficient	Unstandardized Coefficient		T	Significance Level
	BETA	Standard Error	B		
Constant	-	0.057	5.336	5.336	0.052
Economic	0.325	0.022	8.798	8.798	0.000
Individual	0.272	0.036	7.897	7.897	0.000
Social	0.216	0.045	7.095	7.095	0.000

Psychological	0.154	0.046	6.114	6.114	0.000
---------------	-------	-------	-------	-------	-------

منبع: یافته‌های تحقیق

Source: Research Findings

تحلیل مسیر اثرات مستقیم و غیرمستقیم عوامل مؤثر بر توانمندسازی زنان روستایی برای بررسی اثرات مستقیم و غیرمستقیم هریک از عوامل مؤثر (اقتصادی، اجتماعی، شخصی و روان‌شناختی) بر توانمندسازی زنان روستایی از تحلیل مسیر استفاده شده است که نتایج نشان می‌دهد همه متغیرهای مستقل به صورت مستقیم بر توانمندسازی زنان روستایی اثرگذار هستند. در بین عوامل ذکر شده، به جز عامل روان‌شناختی، همه متغیرها به صورت غیرمستقیم بر توانمندسازی زنان روستایی اثرگذار هستند. در این بین، عامل اقتصادی با مقدار اثر کلی ۰/۵۵۱ دارای بیشترین تأثیر و عامل روان‌شناختی با مقدار اثر کلی ۰/۱۵۴ دارای کمترین تأثیر بر توانمندسازی زنان روستایی بوده است (جدول ۹).

جدول ۹. سنجش میزان اثرات مستقیم و غیرمستقیم عوامل مؤثر بر توانمندسازی زنان روستایی

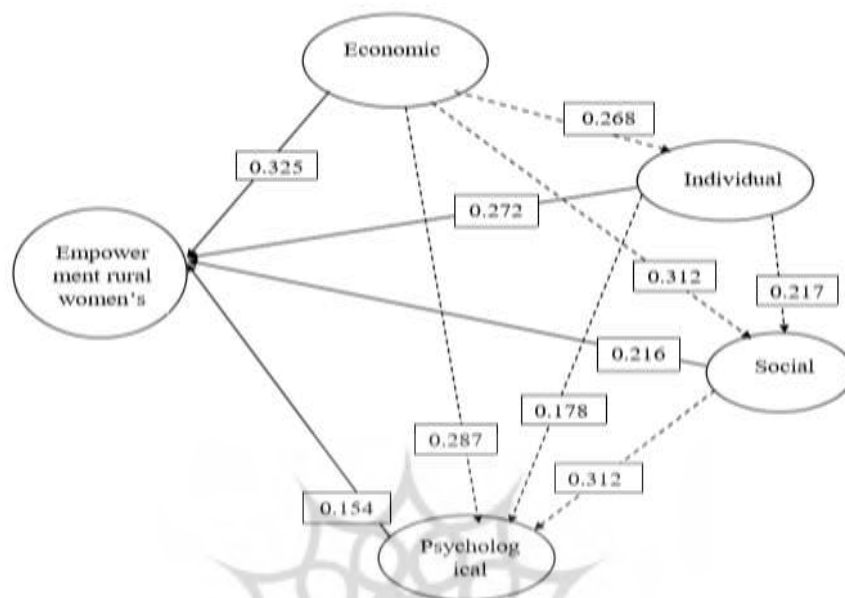
Table 9. Assessment of Direct, Indirect, and Total Effects of Factors Influencing Rural Women's Empowerment

Variable	Direct Effect	Indirect Effect	Total Effect	Priority Ranking
Economic	0.325	0.226	0.552	2
Individual	0.272	0.202	0.482	2
Social	0.226	0.276	0.392	3
Psychological	0.254	-	0.254	4

منبع: یافته‌های تحقیق

Source: Research Findings

در ادامه اثرات مستقیم و غیرمستقیم عوامل اقتصادی، اجتماعی، شخصی و روان‌شناختی بر توانمندسازی زنان روستایی آورده شده است (شکل ۳).

شکل ۳. اثرات مستقیم و غیرمستقیم عوامل مؤثر بر توانمندسازی زنان روستایی

Figure 3. Direct and indirect effects of factors influencing the empowerment of rural women empowerment

بحث و نتیجه گیری

زنان به عنوان نیمی از جامعه روستایی نقش بسیار اساسی در توسعه پایدار روستایی دارند. بنابراین شناسایی مهم ترین عوامل توانمندسازی زنان و فراهم آوردن الزامات آن می تواند کمک بسیار مؤثری در جهت توانمندسازی زنان روستایی داشته باشد. لذا، پژوهش حاضر با هدف شناسایی عوامل مؤثر در توانمندسازی زنان روستایی در جنوب استان اصفهان انجام شده است. یافته های پژوهش نشان داد وضعیت توانمندسازی زنان روستایی در منطقه مورد مطالعه در چهار بعد اقتصادی، اجتماعی، روان شناختی و شخصی مطلوب و مناسب است و زنان از این حیث به مؤلفیت های نسبی دست یافته اند.

نتایج بررسی‌ها نشان داد از نظر عوامل اقتصادی، زنان متفوق‌القول علاقمند شرکت در فعالیت‌های درآمدزای گروهی و دارای دسترسی به مواد اولیه هستند. همچنین، وضعیت زنان روستایی از نظر توانایی پس‌انداز برای خانواده، داشتن توانایی خرید خوراک و پوشاک روزمره برای خانواده و خود، داشتن استقلال پس‌انداز مالی، میزان درآمد، دسترسی به وام و تسهیلات بانکی در وضعیت مناسبی قرار دارند.

از نظر عوامل اجتماعی نتایج نشان داد وضعیت زنان از نظر حضور در کارگاه‌ها و دوره‌های آموزشی مرتبط با کسب‌وکار، داشتن اوقات فراغت و تفریح، شرکت در مجالس مذهبی، همکاری با همسایگان و دوستان برای انجام فعالیت‌های گروهی در وضعیت مطلوب قرار دارند. از نظر عوامل روان‌شناختی نتایج نشان داد وضعیت زنان از نظر توانایی ساختن زندگی بهتر، جدیت در کارهای محوله، پذیرش سریع روش‌های نوین، پیش‌قدم بودن در بعضی از کارها، توجه به تمامی راه‌حل‌ها، توانایی به‌کارگیری روش‌های نوین و خلاق، در وضعیت مطلوب قرار دارند.

از نظر عوامل فردی نیز نتایج نشان داد وضعیت زنان از نظر سطح سواد، میزان ریسک‌پذیری برای انجام کار، میزان خودباوری و اعتماد به نفس در وضعیت مطلوب قرار دارند.

بر اساس مدل تحلیل مسیر عامل اقتصادی مهم‌ترین عامل تأثیرگذار در توانمندسازی زنان روستایی است که از طریق شاخص‌هایی مانند دسترسی به مواد اولیه، نهاده‌ها (تجهیزات و ماشین‌آلات)، دسترسی به وام و تسهیلات بانکی، دسترسی به ضامن، دسترسی به بازارهای محلی سبب افزایش تولید محصولات کشاورزی، دامی و صنایع دستی زنان شده و به دنبال آن درآمد و قدرت پس‌انداز و سرمایه‌گذاری زنان افزایش پیدا کرده است که این امر به توانمندسازی زنان در بعد اقتصادی انجامیده است. همچنین عامل اقتصادی به صورت غیرمستقیم و از طریق افزایش درآمد و سرمایه‌گذاری زنان موجب افزایش حضور آنان در مدارس و کارگاه‌ها و دوره‌های آموزشی شده است که این حضور منجر به افزایش آگاهی، حذف باورها و تفکرات سنتی، مشارکت در فعالیت‌های گروهی و تقویت روحیه همکاری و تعاون در زنان شده است. با مشارکت زنان در

فعالیت‌های گروهی، میزان اعتماد به نفس و خودباوری آن‌ها در بعد روانی افزایش یافته و منجر به توانمندسازی زنان شده است.

نتایج پژوهش از بررسی عوامل تأثیرگذار بر توانمندسازی زنان روستایی نشان داد که عامل اقتصادی مؤثرترین عامل در توانمندسازی زنان روستایی است و این با یافته‌های تاراسی و همکاران (۱۳۹۸) مطابقت دارد که نشان دادند عامل اقتصادی مهم‌ترین عامل تأثیرگذار بر توانمندسازی زنان روستایی در شهرستان زنجان است. همچنین با نتایج کوما و گودانا (۲۰۲۳) مطابقت و همخوانی دارد.

نتایج کلی پژوهش نشان داد وضعیت توانمندسازی زنان روستایی در منطقه مورد مطالعه در حال حاضر نامطلوب است. اما عوامل مؤثر بر توانمندسازی زنان در وضعیت مطلوب قرار دارد که این بدان معناست که این عوامل در آینده می‌توانند وضعیت توانمندسازی زنان روستایی را بهبود بخشند و کاستی‌های موجود را کاهش دهند. لذا توجه به عوامل مؤثر بر توانمندسازی زنان روستایی در منطقه مورد مطالعه و برنامه‌ریزی مناسب طبق این عوامل می‌تواند وضعیت توانمندسازی زنان را در این منطقه ارتقا دهد. بنابراین، با برنامه‌ریزی‌های اصولی و کاهش موانع موجود بر سر راه توانمندسازی زنان و اختصاص بودجه‌های مناسب می‌توان به توانمند شدن هرچه بیشتر زنان روستایی کمک نمود که در نتیجه آن جامعه روستایی توانمند شده و رسیدن به توسعه پایدار روستایی تسهیل و تسریع خواهد شد.

منابع

- ابوالفتح‌زاده، زهرا، یوسفی، علی. و امینی، امیرمظفر. (۱۳۹۵). ارزیابی عوامل مؤثر در توانمندسازی زنان روستایی شهرستان اصفهان. *پژوهش‌نامه زنان*، ۷(۲۵)، ۲۷-۲.
- اکبری‌ترکمانی، نسرین، قاسمی، وحید. و آقابابایی، احسان. (۱۳۹۷). توانمندسازی زنان سرپرست خانوار منطقه ۵ اصفهان با تأکید بر مؤلفه اشتغال. *مطالعات اجتماعی روان‌شناختی زنان*، ۲۶(۳)، ۳۶-۷.
- تاراسی، زهرا، کریم‌زاده، حسین. و آقایی، محسن. (۱۳۹۸). بررسی عوامل و محرک‌های مؤثر بر توانمندسازی زنان روستایی (مورد مطالعه: شهرستان زنجان). *تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی*، ۲۹(۵۴)، ۲۵۷-۲۳۷.
- جمعه‌پور، محمود، کاظمیان، غلامرضا. و دهقانی، معصومه. (۱۳۹۵). تأثیرات پروژه‌های صنعتی بر توانمندسازی جوامع محلی (مطالعه موردی: پالایشگاه شازند). *پژوهش‌های روستایی*، ۷(۳)، ۴۸۵-۴۷۰.
- خلوتی، ملیحه. (۱۳۸۶). *بررسی میزان توانمندی زنان خانه‌دار و عوامل مؤثر بر آن در شهر شیراز ۲۳۸۵*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، گروه مددکاری اجتماعی، دانشکده سلامت اجتماعی، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی تهران.
- رضایی، آذرمیدخت، زرافشانی، کیومرث، خوش‌مرام، مژگان. و شیرینی، نعمت‌اله. (۱۳۹۸). تعیین‌کننده‌های توانمندسازی روان‌شناختی زنان روستایی شهرستان مرودشت. *روش‌ها و مدل‌های روان‌شناختی*، ۲۰(۳۷)، ۹۷-۱۱۶.
- شفیعی‌ثابت، ناصر. و یوسفی، سمیه. (۱۳۹۵). تبیین عوامل مؤثر بر توانمندسازی زنان در فراگرد توسعه سکونت‌گاه‌های روستایی (مطالعه موردی: ناحیه گیلوان و آب بر شهرستان طارم). *پژوهش‌های دانش زمین*، ۷(۲)، ۶۲-۴۴.
- ظفری‌نسب، مریم، گلزاری، زینب، نوریان، محمد. و رضوی، سیدحسن. (۱۴۰۰). فراترکیب عوامل مؤثر بر توانمندسازی زنان روستایی. *روستا و توسعه*، ۲۴(۴)، ۷۰-۴۰.

- عباسی، ابراهیم. و عزیزی، نوش آفرین. (۱۴۰۱). برنامه‌های توسعه و توانمندسازی زنان پس از انقلاب. *رهیافت‌های سیاسی و بین‌المللی*، ۱۴(۲)، ۱۸۵-۲۰۹.
- فرضی‌زاده، زهرا. (۱۳۹۲). *بررسی جامعه‌شناختی توانمندی اجتماعی و اقتصادی، درک بومی از آن، عوامل مؤثر بر رشد آن و موانع در جامعه زنان روستایی مطالعه موردی: روستای چکوچه پشت از توابع دهستان خوشابر در شهرستان رضوان‌شهر*. رساله دکتری، گروه جامعه‌شناسی توسعه روستایی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه تهران.
- فرضی‌زاده، زهرا، متوسلی، محمود. و طالب، مهدی. (۱۳۹۲). *بررسی جامعه‌شناختی توانمندی اجتماعی، اقتصادی، درک بومی از آن، عوامل مؤثر در رشد آن و موانع در جامعه زنان روستایی*. توسعه روستایی، ۵(۲)، ۴۰-۱.
- فقیری، مژگان، علی‌بیگی، امیرحسین، پورقاسم، فاطمه. و تاتار، مریم. (۱۳۹۳). *پیش‌بینی توانمندسازی زنان روستایی با استفاده از الگوی مبتنی بر تحلیل تشخیصی (مطالعه موردی: شهرستان کنگاور)*. *زنان و خانواده*، ۹(۲۷)، ۲۳۳-۲۲۴.
- قنبری، یوسف. و انصاری، رحیمه. (۱۳۹۴). *شناسایی و تبیین عوامل اجتماعی و اقتصادی مؤثر بر توانمندسازی زنان روستایی (مطالعه موردی: شهرستان رستم)*. پژوهش و برنامه‌ریزی روستایی، ۴(۳)، ۲۰-۲.
- کرمانی، مهدی، مظلوم خراسانی، محمد، بهروان، حسین. و نوغانی، محسن. (۱۳۹۲). *عوامل مؤثر بر توانمندی زنان سرپرست خانوار مورد مطالعه: زنان شاغل در مراکز کوثر شهرداری تهران در سال ۲۳۹۲*. *جامعه‌شناسی ایران*، ۳(۳)، ۲۴۸-۲۲۶.
- کریمی وکیل، علیرضا، شفیق‌آبادی، عبدالله، فرحبخش، کیومرث. و یونسی، جلیل. (۱۳۹۷). *تدوین برنامه آموزشی توانمندسازی روان‌شناختی زنان سرپرست خانوار بر مبنای نظریه روان‌شناسی فردی و ارزیابی اثربخشی آن*. *پژوهش‌نامه زنان*، ۹(۲۳)، ۲۶۷-۲۳۵.
- کشاورز شکری، عباس. و آذرکشب، عاطفه. (۲۳۹۵). *نقادی و بازسازی نظریه سارا لانگه درباره شاخص‌های توانمندسازی زنان سرپرست خانوار*. *اسلام و علوم اجتماعی*، ۸(۲۶)، ۳۵-۵.

کلانتری، خلیل، شعبانعلی فمی، حسین. و سروش مهر، هما. (۲۳۸۹). بررسی عوامل تسهیل کننده و بازدارنده توانمندسازی اقتصادی زنان روستایی (مطالعه موردی شهرستان همدان). توسعه محلی (روستایی-شهری)، ۲(۲)، ۲۰۷-۲۲۴.

کلدی، علی رضا. و سلحشوری، پروانه. (۱۳۹۲). بررسی تأثیر حمایت اجتماعی بر توانمندسازی زنان. مطالعات توسعه اجتماعی ایران، ۴(۴)، ۷-۲۳.

مقدس فریمانی، شهرام، میرترابی، مهدیه. و قائم مقامی، سیدسپید. (۲۳۹۹). توانمندی اقتصادی- اجتماعی زنان روستایی و عوامل مؤثر بر آن (مورد مطالعه: اعضای صندوق‌های اعتبارات خرد زنان روستایی استان زنجان). راهبردهای توسعه روستایی، ۷(۳)، ۳۶۳-۳۴۷.

موسوی، مرضیه و روانخواه، فاطمه. (۱۳۹۵). واکاوی رابطه انواع نظام‌های رفاهی با توانمندسازی اقتصادی زنان. مطالعات اجتماعی روان‌شناختی زنان، ۲(۲)، ۱۰۱-۷۳.

میرزاخانی، کریم. (۱۳۹۹). مطالعه جامعه‌شناختی راهکارهای توانمندسازی زنان روستایی و عشایر. رویکردهای پژوهشی نوین در مدیریت و حسابداری، ۴(۲۴)، ۲۵-۲.

نجفی‌کانی، علی اکبر. و وصال، زینب. (۱۳۹۴). نقش مدیریت محلی در توانمندسازی زنان روستایی (مطالعه موردی: دهستان استرآباد جنوبی شهرستان گرگان). مطالعات برنامه‌ریزی سکونت‌گاه‌های انسانی، ۲۰(۳۰)، ۵۶-۴۵.

- Abbasi, E., & Azizi, N. (2023). Development plans and empowerment of women after the revolution. *Political and International Approaches*, 14(2), 185-210. (In Persian).
<https://doi.org/10.29252/pijaj.2023.228964.1303>
- Abolfathzadeh, Z., Yousefi, A., & Mozaffar Amini, A. (2016). Evaluation of factors affecting rural women empowerment in Isfahan city. *Women Studies*, 7(25), 2-27. (In Persian).
https://womenstudy.ihcs.ac.ir/article_2942.html?lang=fa
- Akbari Torkamani, N., Ghasemi, V., & Aqababae, E. (2018). Empowering female-headed households in District 5 of Isfahan with emphasis on occupation factor. *Women's Studies Sociological and Psychological*, 26(3), 7-36. (In Persian).
<https://doi.org/20.22052/jwsp.2029.29887.2704>

- Alsop, R., Bertelsen, M. F., & Holland, J. (2006). *Empowerment in practice: From analysis to implementation*. World Bank Publications. <https://openknowledge.worldbank.org/server/api/core/bitstreams/43f6c98e-646c-5caa-bf46-2cae86e82a7c/content>
- Alsop, R., & Heinsohn, N. (2005). *Measuring empowerment in practice: Structuring analysis and framing indicators* (Vol. 3520). World Bank Publications. <http://dx.doi.org/20.2596/2823-9450-3520>
- Amundsen, S., & Martinsen, Ø. L. (2025). Linking empowering leadership to job satisfaction, work effort, and creativity: The role of self-leadership and psychological empowerment. *Journal of leadership & organizational Studies*, 22(3), 304-323. <http://dx.doi.org/20.2277/2548052824565829>
- Andriamahery, A., & Qamruzzaman, M. (2022). Do access to finance, technical know-how, and financial literacy offer women empowerment through women's entrepreneurial development, *Frontiers in Psychology*, 22, 776844. <http://dx.doi.org/20.3389/fpsyg.2022.776844>
- Aravik, H., Hamzani, A. I., & Khasanah, N. (2025). Women entrepreneurship in Indonesia: Opportunities and challenges. *Islamic Banking: Jurnal Pemikiran dan Pengembangan Perbankan Syariah*, 20(2), 327-348. <https://doi.org/20.36908/isbank.v20i2.2422>
- Assaf, A. A. M. (2024). Impact of social entrepreneurship on women empowerment through financial inclusion an analytical study from the Kingdom of Saudi Arabi. *Pakistan Journal of Life & Social Sciences*, 22(2), 4993-5009. <http://dx.doi.org/20.57239/PJLSS-2024-22.2.00368>
- Baqutayan, S. M. (4444). Malaysian women's perceptions about their autonomy: The psychological-dimensional model of women's empowerment. *International Journal of Academic Reserach in Economics and Management Sciences*, 23(2), 376-394. <http://dx.doi.org/20.6007/IJAREMS/v23-i2/22523>
- Betah, A. E. (2025). A social study of some factors affecting the empowerment of rural women: "A field study on a sample of rural women in two villages in El-Rahmaniya District, Beheira Governorate". *Journal of Agricultural Sciences and Sustainable Development*, 2(2), 323-332. https://jassd.journals.ekb.eg/article_429584.html
- Bushra, A., & Wajiha, N. (2025). Assessing the socio-economic determinants of women empowerment in Pakistan. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 277(2), 3-8. <http://dx.doi.org/20.2026/j.sbspro.2025.02.322>

- Cattaneo, L. B., & Chapman, A. R. (2020). The process of empowerment: A model for use in research and practice. *American Psychologist*, 65(7), 646-659. <http://dx.doi.org/20.2037/a0028854>
- Chandra, A., McNamara, K. E., Dargusch, P., Caspe, A. M., & Dalabajan, D. (2017). Gendered vulnerabilities of smallholder farmers to climate change in conflict-prone areas: A case study from Mindanao, Philippines. *Journal of Rural Studies*, 50(2), 45-59. <http://dx.doi.org/20.2026/j.jrurstud.2026.22.022>
- Ebad-Allah, M., El-Deeb, H. A., Mousa El-Shaib, A., & Mansour, S. A. (2022). Impact assessment of economic empowerment program on breadwinner rural woman in some villages in Gharbia Governorate. *Alexandria Science Exchange Journal*, 43(2), 463-498. <http://dx.doi.org/20.22608/asejaiqsae.2022.226620>
- Faghiri, M., Alibaygi, A. H., Poor Ghasem, F., & Tatar, M. (2024). Predicting the empowerment of rural women using a model based on diagnostic analysis (Case study: Kangavar County). *Scientific Journal of the Women and Families Cultural Educational*, 9(27), 224-233. (In Persian). https://cwfs.ihu.ac.ir/article_202638.html
- Farzizade, Z. (2013). *A sociological study of empowerment (economic and social), native understanding, factors affecting its growth and obstacles in rural woman society Case Study: Chakocheh Posht Village, Khoshaber Rural District, Rezvanshahr County*. PhD Thesis, Faculty of Social Sciences, University of Tehran, Iran. (In Persian)
- Farzizadeh, Z., Motavaseli, M., & Taleb, M. (2013). A sociological study of empowerment (economic and social), native understanding, factors affecting its growth and obstacles in rural woman society. *The Journal of Community Development (Rural-Urban)*, 5(2), 2-40. (In Persian). <https://doi.org/20.22059/jrd.2023.35620>
- Hanaysha, J., & Tahir, P. R. (2016). Examining the effects of employee empowerment, teamwork, and employee training on job satisfaction. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 229(3), 272-282. <http://dx.doi.org/20.2026/j.sbspro.2026.05.026>
- Haque, S., Salman, M., Hasan, M. M., Prithi, A. A., & Hossain, M. E. (2024). Women's empowerment and its role in household food security to achieve SDGs: Empirical evidence from rural Bangladesh. *Sustainable Development*, 32(4), 4297-4324. <http://dx.doi.org/20.2002/sd.2893>

- Hibbs, L. (2022). "I could do that!": The role of a women's non-governmental organisation in increasing women's psychological empowerment and civic participation in Wales. *Women's Studies International Forum*, 90(1), 1-19. <https://doi.org/20.2026/j.wsif.2022.202557>
- Hoque, qq, & Itohara, Y. (2009). Women empowerment through participation in micro-credit programmes: A case from Bangladesh. *Journal of Social Science*, 7(3), 444-250. <http://dx.doi.org/20.3844/jssp.2009.244.250>
- Jomepour, M., Kazemian, G., & Dehghan, M. (2016). The impact of industrial projects on empowerment of local communities (Case Study: Shazand Refinery). *Journal of Rural Research*, 7(3), 470-485. (In Persian). <https://dor.isc.ac/dor/20.2002.2.20087373.2395.7.3.4.9>
- Kaaria, J., & Murithi, I. K. (2025). Determinants of women empowerment: Case of refugee women living in Nairobi Kenya. *Economies*, 23(2), 2-29. <https://ideas.repec.org/a/gam/jecomi/v23y2025i2p35-d2582002.html>
- Kabeer, N. (2002). Reflections on the measurement of women's empowerment. In N. Kabeer (Ed.), *Discussing Women's Empowerment: Theory and Practice* (pp. 17-57). Swedish International Development Cooperation Agency. <https://cdn.sida.se/publications/files/sida984en-discussing-womens-empowerment---theory-and-practice.pdf>
- Kalantari, K., Shabanali Fami, H., & Soroushmehr, H. (2020). Facilitating and impeding factors in rural women economic enablement (Case study: Hamedan County). *The Journal of Community Development (Rural-Urban)*, 2(2), 207-224. (In Persian). https://jrd.ut.ac.ir/article_22280.html
- Kaldy, A., & Salahshouri, P. (2023). The investigation of social support's effect on women empowerment. *Journal of Iranian Social Development Studies*, 4(4), 7-23. (In Persian). <https://sanad.iau.ir/Journal/jisds/Article/822468>
- karimivakil, A., shafiabady, A., farahbakhsh, K., & younesi, J. (2018). Compilation a psychological empowerment program based on individual psychology theory and evaluation its effectiveness on female-headed household's empowerment's. *Women Studies*, 9(23), 235-267. (In Persian). https://womenstudy.ihs.ac.ir/article_3254.html
- Katsekor, J. T., Adom-Asamoah, G., & Morgan, A. K. (2024). Economic empowerment among female shea actors: The case of Savelugu District, Ghana. *Cogent Social Sciences*, 20(2), 1-20. <http://dx.doi.org/20.2080/23322886.2023.2299205>
- Kermani, M., Mazloum Khorasani, M., Behravan, H., & Noghani, M. (2022). Empowering female-headed households case: Women working in Kosar

- centers affiliated to Tehran municipality in 2022. *Iranian Journal of Sociology*, 24(3), 226-248. (In Persian).
<https://dor.isc.ac/dor/20.2002.2.27352902.2392.24.3.5.9>
- Keshavarz Shekari, A., & Azarkeshb, A. (2015). Criticism and restructuring of Sara Longwe's theory on the indices of women breadwinners' empowerment. *Journal of Islam and Social Sciences*, 8(26), 5-35. (In Persian). <https://doi.org/20.30472/soci.2027.2329>
- Khalvati, M. (2009). *Investigating the Empowerment of Housewives and Factors Affecting it in Shiraz* 2385. Master's thesis, Faculty of Social Health, University of Welfare and Rehabilitation Sciences, Iran. (In Persian)
- Kkkkkşen, K., & Yenel, N. N. (4444). The moderating role of gender in the relationship between purpose in life and self-confidence. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 23(2), 467-482.
<http://dx.doi.org/20.25869/itobiad.2422594>
- Kuma, B., & Godana, A. (2023). Factors affecting rural women economic empowerment in Wolaita Ethiopia. *Cogent Economics & Finance*, 22(2), 2-28. <http://dx.doi.org/20.2080/23322039.2023.2235823>
- Kumar, A. (2023). Indian women's empowerment in the twenty-first century: Some troubles and barriers. *Journal of Pharmaceutical Negative Results*, 24(2), 330-339. <https://doi.org/20.47750/pnr.2023.24.S02.42>
- Malhotra, A., Schuler, S. R., & Boender, C. (2002). *Measuring women's empowerment as a variable in international development* (Background paper prepared for the World Bank workshop on poverty and gender: New perspectives). The World Bank. <https://doi.org/10.1596/1813-9450-2997>
- Mandal, K. C. (2023). Concept and types of women empowerment. *International Forum of Teaching and Studies*, 9(2), 27-30. <https://www.proquest.com/docview/2492284224?sourcetype=Scholarly%20Journals>
- Manuere, F., & Phiri, N. (2018). A literature review of women empowerment and development in Zimbabwe: a look at new insights and perspectives. *Journal of Public Administration and Governance*, 8(4), 57-65. <http://dx.doi.org/20.5296/jpag.v8i4.23828>
- Marinova, J. (2020). Empowerment of women in Bulgaria. *Development*, 53(2), 293-295.
<https://ideas.repec.org/a/pal/develp/v53y2020i2p293-295.html>

- Mengstie, B., & Singh, A. (2020). Ethiopian women economic empowerment through microfinance. *Indian Journal of Finance and Banking*, 4(2), 52-57. <http://dx.doi.org/20.46282/ijfb.v4i2.708>
- Merroun, M. A. (2025). Social entrepreneurship as a tool for women's empowerment in rural Morocco: Challenges and prospects. *Revue Internationale de la Recherche Scientifique (Revue-IRS)*, 3(2), 846-862. <https://doi.org/20.5282/zenodo.24928889>
- Mirzakhani, K. (2020). Sociological study of empowerment strategies for rural and nomadic women. *Journal of New Research Approaches in Management Accounting*, 4(24), 2-25. (In Persian). <https://majournal.ir/index.php/ma/article/view/549>
- Moghaddas Farimani, S., Mirtorabi, M. S., & Ghaemmaghami, S. S. (2020). Social - economic empowerment of rural women and effective factors on it (Case study: Members of rural women's microfinance funds in the Zanjan Province). *Rural Development Strategies*, 7(3), 347-363. (In Persian). <https://doi.org/20.22048/rdsj.2022.250336.2877>
- Mohajan, H. (2022). An overview on the feminism and its categories. *Research and Advances in Education*, 2(3), 22-26. <https://doi.org/20.56397/RAE.2022.09.02>
- Mouchrek, N., & Benson, M. (2023). The theory of integrated empowerment in the transition to adulthood: concepts and measures. *Frontiers in sociology*, 8(1), 1-17. <https://doi.org/20.3389/fsoc.2023.893898>
- Mousavi, M. & Ravankhah, F. (2016). Analyzing the relation of welfare systems with women's economic empowerment. *Women's Studies Sociological and Psychological*, 24(2), 73-202. (In Persian). <https://doi.org/20.22052/jwsp.2026.2333>
- Najafikani, A. A., & Vesal, Z. (2015). Local management role in the empowerment of rural women (Case study: Southern Astarabad rural District of Gorgan). *Journal of Studies of Human Settlements Planning*, 20(30), 47-56. (In Persian). <https://sanad.iau.ir/Journal/jshsp/Article/2032620>
- Nirmala, Y. (2015). The role of community radio in empowering women in India. *Media Asia*, 42(2-2), 42-46. <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/20.2080/02296622.2025.2072335>
- Oliveira, M., Andrade, J. R., Ratten, V., & Santos, E. (2023). Psychological empowerment for the future of work: Evidence from Portugal. *Global Business and Organizational Excellence*, 42(5), 65-78. <http://dx.doi.org/20.2002/joe.22294>

- Reshi, I. A., & Sudha, T. (2022). Women empowerment: A literature review. *International Journal of Economic, Business, Accounting, Agriculture Management and Sharia Administration (IJEBA)*, 2(6), 2353-2359. <http://dx.doi.org/20.54443/ijebas.v2i6.753>
- Rezaei, A., Zarafshani, K., Khoshmaram, M., & Shiri, N. (2019). Determinants of women's psychological empowerment in rural areas of Marvdasht Township. *Psychological Models and Methods*, 20(37), 97-226. (In Persian). <https://dorl.net/dor/20.2002.2.22285526.2398.20.37.6.5>
- Sarker, T., Roy, R., Yeasmin, S., & Asaduzzaman, M. (2024). Enhancing women's empowerment as an effective strategy to improve food security in rural Bangladesh: A pathway to achieving SDG-2. *Frontiers in Sustainable Food Systems*, 8(2), 2-27. <http://dx.doi.org/20.3389/fsufs.2024.2436949>
- Sen, S. K., Karmakar, P., & Adhikari, S. (3333). Empowerment and women's empowerment: A theoretical basis. *International Journal for Multidisciplinary Research*, 5(3), 2-6. <https://doi.org/10.36948/ijfmr.2023.v05i03.4222>
- Shafiei Sabet, N., & Yousefi, S. (2016). Explanation of factors affecting women's empowerment in the process of development of rural settlements in Gilvan and Abbar Tarom City. *Researches in Earth Sciences*, 7(2), 44-62. (In Persian). <https://dor.isc.ac/dor/20.2002.2.20088299.2395.7.2.4.5>
- Singh, S. (2023). Women empowerment in India: A critical analysis. *Universal Research Reports*, 20(2), 69-74. <https://urr.shodhsagar.com/index.php/j/article/view/2065>
- Tabassum, M., Begum, N., Rana, M. S., Faruk, M. O., & Miah, M. M. (2019). Factors influencing women's empowerment in Bangladesh. *Sci Technol Public Policy*, 3(2), 2-7. <http://dx.doi.org/20.22648/j.stpp.20290302.22>
- Tarasi, Z., Karimzadeh, H., & Aghayarihir, M. (2019). Investigating factors and Stimuli affecting the empowerment of rural women (Case study: Zanjan city). *Journal of Applied Research in Geographical Sciences*, 29(54), 237-257. (In Persian). <http://dx.doi.org/20.29252/jgs.29.54.237>
- Tiwari, P., & Malati, N. (2023). Role of training in women empowerment: An empirical analysis. *Journal of Technical Education and Training*, 25(2), 234-245. <https://doi.org/10.30880/jtet.2023.25.02.020>
- Upadhyay, U. D., Gipson, J. D., Withers, M., Lewis, S., Ciaraldi, E. J., Fraser, A., Huchko, M. J., & Prata, N. (2024). Women's empowerment and

fertility: A review of the literature. *Social Science & Medicine*, 225, 222-220. <https://doi.org/20.2026/j.socscimed.2024.06.024>

Virk, H. K. (2024). Feminist perspective: A path towards women empowerment and gender justice. In *Empowering equality: Breaking barriers, building bridges, uniting voices for gender justice* [Conference session]. International Conference Organized by Seth Hirachand Mutha College of Arts, Commerce & Science, Kalyan, Maharashtra, India. 27-33. <https://doi.org/10.2024-39966783/IRJHISIC2404004>

Woyo, E., Venganai, H., & Benhura, A. (2025). Empowering the unseen: The agency of women with disabilities in tackling poverty across rural and urban landscapes. *Disability & Society*, 2-27. <https://doi.org/20.2080/09687599.2025.2450536>

Xiong, X. (2022). The role of FFL/ESL teachers' psychological empowerment and optimism on their job commitment. *Frontiers in Psychology*, 23 (942362), 2-8. <http://dx.doi.org/20.3389/fpsyg.2022.942362>

Yuliatiningtyas, S., Putrian, S. A., & Ramadiansyah, T. A. (2024). Empowerment of digital marketing and women's role in rural economic development: A case study in Nglinggi Village, Klaten, Central Java, Indonesia. *Golden Ratio of Marketing and Applied Psychology of Business*, 4(2), 202-208. <https://doi.org/20.52970/grmapb.v4i2.432>

Yousafzai, M. I., Irshadullah, H. M., & Idris, M. (2024). The role of education in fostering political empowerment among the female school teachers in newly merged Districts of Khyber Pakhtunkhwa. *Qlantic Journal of Social Sciences*, 5(2), 224-233. <https://doi.org/20.55737/qjss.702267294>

Zafarinasab, M., Golzari, Z., Nourian, M., & Razavi, S. H. (2022). Meta-synthesis factors affecting the empowerment of rural women. *Village and Development*, 24(4), 47-70. (In Persian). <https://doi.org/20.30490/rvt.2022.352827.2274>

© 2025 Alzahra University, Tehran, Iran. This article is an open-access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution-Noncommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0 license) (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

قدردانی

در پایان از کلیه شرکت‌کنندگان در این پژوهش، صمیمانه تشکر و قدردانی می‌شود.

نویسندگان

saeideh.rashidi1988@gmail.com

سعیده رشیدی

دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه گیلان.

yasoori@um.ac.ir

دکتر مجید یاسوری

استاد گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی دانشگاه گیلان که دارای چندین مقاله در زمینه اقتصاد روستایی، مشارکت، توسعه اقتصادی، توانمندسازی است.

samir.mahmoodi65@gmail.com

دکتر سمیرا محمودی

استادیار گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی دانشگاه گیلان که دارای چندین مقاله در زمینه سرمایه اجتماعی، زنان و توسعه روستایی است.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی